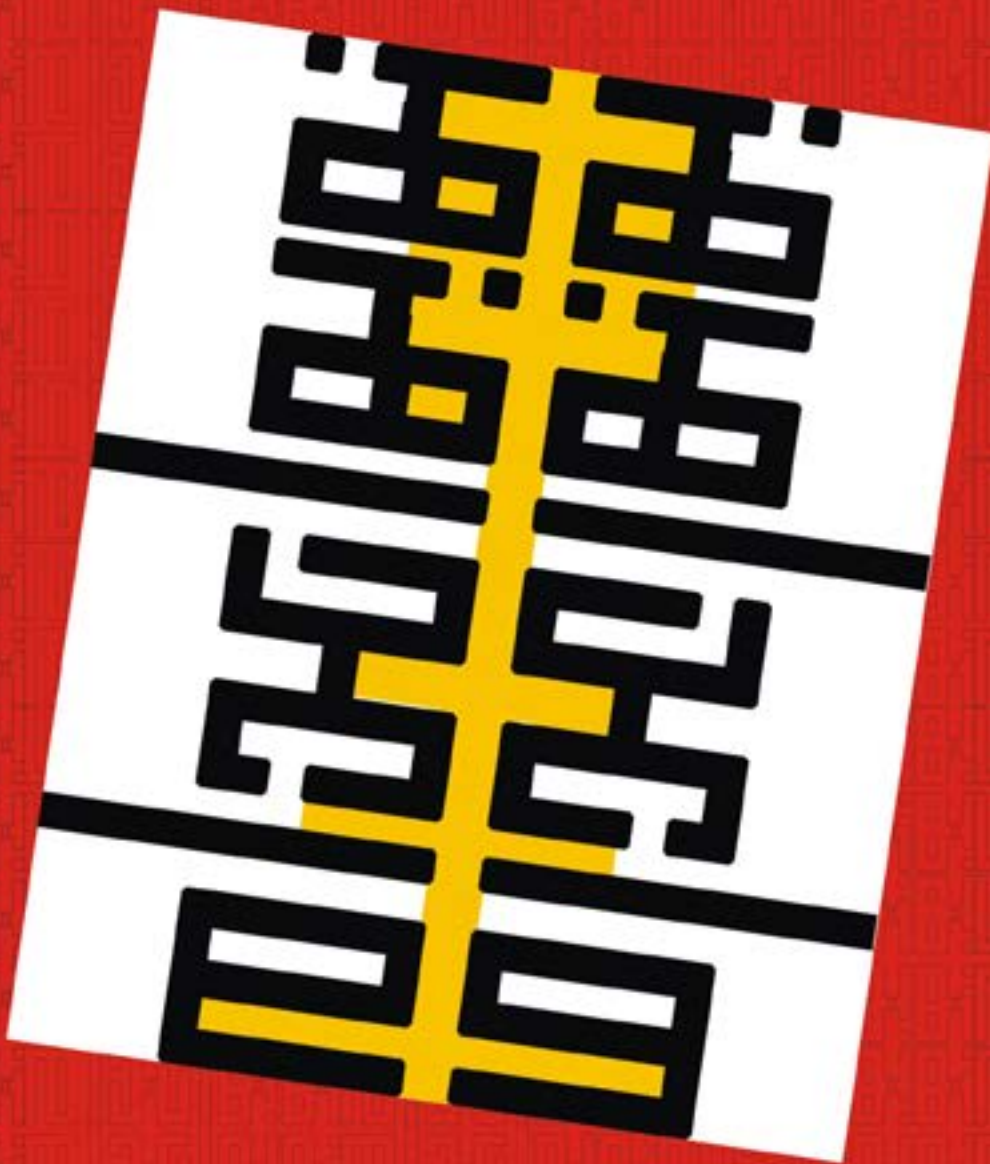

گزارش سالانه اعدام در ایران

۷۵۳ مورد اعدام در سال ۲۰۱۴

شکنجه‌ی محکومان به اعدام از بازداشت گاه تا لحظه مرگ

چرا با اعدام مخالف هستیم

خون به خون شستن محال آمد، محال

اعدام در کشورهای عربی - اسلامی

پدر و پسر زیر تیغ اعدام

با گفت‌وگوها و یادداشت‌هایی از محمود امیری‌مقدم، ناهید حسینی، پروانه وحیدمنش و کوهیار گودرزی

شکجه‌ی محکومان به اعدام از بازداشت‌گاه تا لحظه‌ی مرگ

آیدا فجر

پیش از آخرین نشست «یوپی‌آر» [سازوکار بررسی دوره‌ای و جهانی حقوق بشر] که نوزدهم مارس سال جاری برگزار شد، سازمان حقوق بشر ایران گزارش سالانه خود را در شهر اسلو ارایه داد.

بر اساس این گزارش در سال ۲۰۱۴ اعدام در ایران در مقایسه با سال گذشته ۱۰ درصد

افزایش داشته و محکومان تا لحظه‌ی جان‌باختن بر اثر روش اعدام «زجرکش» می‌شوند. بر اساس این گزارش ۷۵۳ نفر در سال ۲۰۱۴ اعدام شدند.

محمود امیری‌مقدم، مدیر و سخن‌گوی سازمان حقوق بشر ایران که دکترای نوروبیولوژی [مغز و اعصاب] دارد و در دانشکده پزشکی اسلو، پایتخت نروژ به تحقیق و تدریس مشغول است، یازده سال پیش با واقعه‌ی اعدام عاطفه سهاله به فعالیت در زمینه‌ی حقوق بشر و خصوصا اعدام روی آورد. در آن زمان صرفا به اعدام‌های سیاسی پرداخته می‌شد یا مواردی خاص. سازمان حقوق بشر ایران یکی از اولین گروه‌هایی‌ست که شیوه‌های مختلف اعدام‌ها را مد نظر خود قرار داد. امیری‌مقدم در این گفت‌وگو، ساز و کار سازمان حقوق بشر ایران، تهیه‌ی گزارش‌های سالانه، منابع و موانع، سازمان‌های حمایت‌کننده و آن‌چه باعث روی آوردن وی به کنش‌گری شده را شرح می‌دهد.

• در آخرین گزارش سالانه‌ی شما آمده که ۷۵۳ نفر در سال ۲۰۱۴ اعدام شده‌اند. این آمار با داده‌های رسمی جمهوری اسلامی متفاوت است. اعدام‌هایی که اعلام نشده را چطور تایید می‌کنید؟

در حال حاضر منابع برای تایید اعدام‌ها به اندازه‌ای برای ما

در سال گذشته زندان‌های اوین، رجایی‌شهر و قزل‌حصار فقط ۲۹ مورد اعدام رسمی داشت در حالی‌که ۱۴۷ مورد را اعلام نکرده بودند. سال قبلش نیز ۲۱ مورد را اعلام کردند. به جز تهران و کرج، اعدام‌های زندان ارومیه در دو سال گذشته آمار بالایی‌ست که اکثر آن‌ها نیز غیر رسمی بوده. به طور مثال در سال ۲۰۱۴ اعلام کردند که تنها ۴ اعدام در این زندان اتفاق افتاده در حالی‌که آمار غیررسمی ۶۸ مورد بود. سال قبلش نیز تنها ۳ مورد را اعلام کردند اما غیررسمی ۶۵ مورد بود. زندان‌های بلوچستان نیز به همین شکل. طبق آمار رسمی تنها ۳ مورد اعدام آن‌هم در ملاعام اتفاق افتاده اما کل اعدام‌ها ۶۳ نفر بود که ما توانستیم آن را تایید کنیم. به نظر می‌آید که مقامات جمهوری اسلامی به شکل هماهنگ، تصمیمی گیرند که چه آمار و چه مناطقی را اعلام کنند.

• آماری که اعلام نمی‌شود بیشتر به چه مناطقی مربوط است؟ آمار اعدام در کدام زندان‌ها بیشتر اعلام نمی‌شود؟

آمار بسیار بالای اعدام خصوصا در مناطق اتنیکی اعلام نمی‌شوند. ما از شهرهای بلوچستان، مرکزی، کرمان، کرمانشاه، خراسان، فارس، اصفهان، آذربایجان، ارومیه و ... گزارش‌های رسمی و غیر رسمی داریم اما مناطقی هستند که انگار در یک سال اصلا اعدامی در آن‌ها رخ نداده. از طرفی به طور مثال در سال ۲۰۱۳ زندان هرمزگان فقط ۱۱ مورد اعدام داشت ولی در سال ۲۰۱۴ این رقم معادل ۶۶ نفر بود. پیش‌تر هم از منابع‌مان شنیده بودیم که اعدام‌های بسیار زیادی در هرمزگان، کرمان و زندان عادل‌آباد شیراز اتفاق می‌افتد که اعلام نمی‌شود. سال گذشته نیمی از اعدام‌های هرمزگان غیررسمی بود. کرمان ۱۴ رسمی و ۴۱ غیررسمی داشت که اکثر این اعدام‌ها نیز اعلام نشده بود.

اما در مناطق اتنیکی خصوصا آذربایجان غربی و زندان ارومیه که بیشتر زندانیان کرد و متهمان امنیتی را در خود دارد، می‌توانیم تایید کنیم که تعداد اعدام‌ها در این زندان‌ها در مقایسه با زندان‌های دیگر بسیار بالاتر است.

• با توجه به اظهارنظرهای مقام‌های جمهوری اسلامی و تحقیقات شما، چرا در این مناطق بیشتر اعدام‌ها اعلام نمی‌شود؟

به نظر من ترس حکومت از واکنش مردم مقابل اعدام‌ها در این مناطق بیشتر است. ترس از دست دادن کنترل یکی از دلایلی‌ست که باعث می‌شود اعدام‌ها به شکل رسمی اعلام نشود. یک مراسم هم می‌تواند باعث خارج شدن کنترل از اختیار حکومت شود. این گمان ما بر اساس تجربه‌مان است. جمهوری اسلامی می‌داند که در مناطق اتنیکی که سرکوب بیشتر است، اپوزیسیون میان مردم قوی‌تر از حکومت است.

• بنا به گزارش سال ۲۰۱۴ موارد اعدام به منظور قصاص برابر با جرایم مربوط به مواد مخدر است. آیا در اعدام‌های مواد مخدر تفکیک هم داریم؟ بسیاری از افغان‌ها در ایران به اتهام قاچاق مواد مخدر اعدام می‌شوند. آیا این موارد همچنان مانند گذشته اعلام می‌شود؟

در گذشته میزان اعدام‌های غیررسمی مواد مخدر در نسبت با قصاص بالاتر بود. در مورد قصاص نیمی از اعدام‌ها اعلام شده بود ولی در مورد مواد مخدر، بیش از نیمی از اعدام‌ها اعلام نشد. اما در مورد افغان‌ها، از چهار سال پیش که جامعه‌ی مدنی افغانستان به شکل جدی نسبت به اعدام شهروندان این کشور در ایران اعتراض کرد و حتی در لویی‌جرگه نیز از آن سخن گفته شد، جمهوری اسلامی کم‌تر اعدام آن‌ها را اعلام کرد اما صد در صد انجام می‌شود. در سال گذشته حداقل در

یک مورد، شش افغان را در اصفهان اعدام کردند که یکی از آن‌ها نوجوانی ۱۵ ساله بود.

• اعدام به اتهام مواد مخدر یکی از بحث‌برانگیزترین اعدام‌ها در ایران است. روند بررسی پرونده‌ی آن‌ها چگونه است؟ از زمان بازداشت تا اجرای حکم چه بر سر آن‌ها می‌آید؟ در گزارش شما از شکجه صحبت شده است.

تمام متهمان مواد مخدر توسط دادگاه‌های انقلاب محاکمه می‌شوند یعنی شفافیتی که در دادگاه‌های معمولی نیز وجود ندارد، این‌جا چند برابر می‌شود. متهمان پس از دستگیری برای مدت چند هفته ناپدید می‌شوند. آن‌ها این مدت را یا زیر بازجویی هستند یا در سلول انفرادی به سر می‌برند. پس از آن‌که به جرمی اعتراف کردند توسط دادگاه انقلاب محاکمه و به اعدام محکوم می‌شوند. شکجه روانی و فیزیکی آن‌ها از بازداشت‌گاه شروع می‌شود و تا اجرای حکم نیز ادامه دارد. از طرف دیگر حکم اعدام مواد مخدر قابل تجدیدنظر نیست که برخلاف قوانین بین‌المللی‌ست. این مساله باعث می‌شود که روال دادرسی غیرعادلانه‌ای که در ایران هست در مورد متهمان مواد مخدر بیشتر بشود. فردی که به اتهام مواد مخدر به مرگ محکوم می‌شود راه برگشتی ندارد مگر این‌که توسط رهبر یا رییس قوه‌ی قضاییه مورد عفو قرار گیرد که متأسفانه تعداد عفو شده‌ها نیز زیاد نیست.

از طرف دیگر اسامی حدود ۷۰ درصد اعدام‌ها اعلام نمی‌شود یا با حروف مخفف یا اسم کوچک عنوان می‌شود. زندانیان بسیاری هستند که گفته‌اند تحت شکجه اعتراف کرده‌اند و مثلا بسته‌ای که توسط بازرسان کشف شده به آن‌ها تعلق ندارد اما وقتی به این سخن گذاشته نمی‌شود.

به طور مثال یکی از افرادی که اعدام شد، مسافرکش بود. قرار بود مسافری را از تهران به شمال ببرد. در میانه‌ی راه مسافر اس‌ام‌اسی دریافت می‌کند و از راننده می‌خواهد که در پمپ‌بنزینی برای استراحت و صرف غذا توقف کند. راننده نیم ساعت منتظر و مسافر ناپدید می‌شود. راننده که به مسیر خود ادامه می‌دهد، کمی دورتر توسط ایست بازرسی متوقف می‌شود. زیر صندلی عقب ماشین او بسته‌ای مواد مخدر وجود داشت. اگرچه از طریق وکیل و خانواده‌ی او فیلمی که توسط دوربین‌های مداربسته‌ی پمپ‌بنزین تهیه شده بود، ادعای وی را ثابت می‌کرد، اما تاثیری بر روند پرونده نگذاشت و آن فرد اعدام شد.

• آیا این مساله که اعدام‌های مواد مخدر حق تجدیدنظر ندارد، در یوپی‌آر و شورای حقوق بشر عنوان می‌شود؟ پاسخ جمهوری اسلامی به آن در جوامع بین‌المللی چیست؟

ما این مساله را هم در یوپی‌آر و هم در شورای حقوق بشر مطرح کرده بودیم. طرح کردیم که غیر از این‌که اعدام به عنوان مجازات اقدامی غیرانسانی‌ست، قاچاق مواد مخدر هم از سوی قوانین بین‌المللی به عنوان یکی از جدی‌ترین جرایم محسوب نمی‌شود اما در ایران حق تجدیدنظر را هم از آن گرفته‌اند. نماینده جمهوری اسلامی در نخستین روز شورای حقوق بشر امسال نیز مساله‌ی را که بارها حکومت ایران بر آن تاکید کرده بود، تکرار کرد. او گفت که اعدام در ایران بیشتر به دلیل قاچاق مواد مخدر است و متهمان قاچاقچیان عمده بین‌المللی و مسلح هستند که در کنار کار تروریستی، قاچاق نیز می‌کنند اما اطلاعات ما خلاف این ادعا را نشان می‌دهد. خود جمهوری اسلامی نیز اذعان دارد که از اعلام هر اعدامی، هدفی را دنبال می‌کند.

• شما چندین سال است که در زمینه اعدام در ایران

کار می‌کنید. از طرفی هفتمین گزارش سالیانه‌ی خود را ارائه کرده‌اید. به نظر شما فصل مشترک اعدام‌هایی که اعلام می‌شود و آن‌هایی که اعلام نمی‌شود، چیست؟

بیشتر اعدام‌هایی که اعلام می‌شود مربوط به تجاوز به عنف است. میزان اعدام‌هایی که به این اتهام اتفاق افتاده و اعلام نشده، خیلی پایین است. در مقابل اعدام‌های امنیتی به اتهام محاربه که سیاسی باشد، اعلام نمی‌شود. مثل اعدام زندانیان کرد یا عرب‌های اهوازی. بیشتر محاربه‌هایی که به اتهام سرقت مسلحانه بوده، اعلام می‌شود. اما دو گروه بزرگ اعدام شده‌ها را در ایران متهمان مواد مخدر و قصاص تشکیل می‌دهند. در سال‌های اخیر سعی کرده‌اند که تعداد اعلام اعدام‌های مربوط به مواد مخدر پایین‌تر از درصدی باشد که واقعیت داشته. کم شدن اعلام اعدام مواد مخدر می‌تواند به فشارهای بین‌المللی و توجه خاص جامعه‌ی جهانی به این مساله باشد اما در مورد قصاص، حرف جمهوری اسلامی این است که اعدام نیست و قصاص حق مردم است. در واقع به شکل کامل از زیر بار مسوولیت شانه خالی می‌کنند.

• در گزارش اخیر سازمان حقوق بشر ایران یکی از موارد برجسته، شکنجه محکومان به اعدام است. آیا این شکنجه در تمامی موارد اعدام اتفاق می‌افتد؟ یعنی شکنجه یکی از ابزارهای همیشگی جمهوری اسلامی در برخورد با اعدامی‌هاست؟

تقریبا در هر موردی که ما از جزئیات آن باخبر هستیم، شکنجه اتفاق افتاده. سلول انفرادی شکنجه محسوب می‌شود و ضرب و شتم فیزیکی نیز که از مصادیق بارز شکنجه است. موارد اعتراف علیه خود نیز نوعی جنایت است. این اعتراف‌ها از تلویزیون ملی ایران نمایش داده می‌شود. در واقع فرد قبل از محکوم شدن در دادگاه، توسط صدا و سیما و سپس افکار عمومی محکوم می‌شود. در نحوه‌ی اعدام نیز همان‌طور که در گزارش آمده، زجرکش می‌کنند.

• از تاریخچه‌ی سازمان حقوق بشر ایران بگویید. از چه زمانی شروع کردید و چه نهادهایی پشتیبان شما هستند؟ آیا برای این سازمان بودجه‌ای دریافت می‌کنید؟

ما کارمان را روی اعدام از حدود ۱۰ سال پیش شروع کردیم. اما این‌که به شکل سیستماتیک آمار جمع‌آوری کنیم و گزارش سالیانه منتشر کنیم، ۷ سال شده است.

برای این بخش از فعالیت هیچ کمکی دریافت نکردیم. در چهار سال گذشته با یک ان‌جی‌وی فرانسوی به اسم «با هم علیه اعدام» که لوگوی آن روی گزارش نیز هست، در انتشار گزارش‌ها همکاری کردیم. ما گزارش را به شکل آماری و نوشتاری تهیه می‌کنیم و قسمت‌های فنی، چاپ و ارایه‌ی آن را «با هم علیه اعدام» پشتیبانی می‌کند. به این شکل که ما هر سال تصمیم می‌گیریم که در کجا گزارش‌مان را برای اولین بار ارایه دهیم. سه سال پیش در پاریس به دعوت شهرداری این شهر با حضور وزیر حقوق بشر فرانسه کنفرانس مطبوعاتی داشتیم و سال بعد در پارلمان اروپا. پارسال در پارلمان انگلیس و امسال نیز در خانه‌ی حقوق بشر اسلو گزارش‌مان را ارایه دادیم. مخارج این کنفرانس‌ها را این ان‌جی‌او برعهده می‌گیرد.

ما از سال‌ها پیش تصمیم گرفته بودیم که بدون گرفتن بودجه فعالیت کنیم. این تصمیم امروز تغییر کرده. از طرفی حکومت ایران در هر صورت تمام گزارش‌گران حقوق بشر را متهم می‌کند و از طرف دیگر دریافت بودجه عملی کاملا قانونی، مشروع و شفاف در کشورهایی‌ست که ما در آن زندگی و فعالیت می‌کنیم. بودجه‌ها از مالیات مردم همان کشور تامین می‌شود. این ما هستیم که برای دریافت بودجه خط مشی و نوع فعالیت‌مان را مشخص می‌کنیم و نهادهایی که می‌خواهند، از ما حمایت می‌کنند. مشکل زمانی ایجاد می‌شود که شفافیت وجود نداشته باشد و گیرنده‌ی بودجه استقلال خود را از دست بدهد.

• معمولا شما را به عنوان دکترای مغز و اعصاب می‌شناسند. چه شد که به کنش‌گری روی آوردید، آن‌هم به شکل خاص فعالیت روی اعدام؟

دو اتفاق باعث این موضوع شد. دقیقا ۱۱ سال پیش بود که خبر اعدام عاطفه سهاله را در روزنامه‌ی اعتماد خواندم. دختری ۱۶ ساله که در ملاعام اعدام شد و قاضی با دستان خود طناب دار را بر گردن وی انداخت. آب هم از آب تکان نخورد. این واقعه تاثیر بسیار زیادی روی من گذاشت که چطور دنیا اجازه‌ی وقوع این جنایت را می‌دهد. عاطفه خیلی بی‌کس بود. دو ماه بعد از اعدام او، لیلا مافی، دختری ۱۸ ساله اعدام شد. اتهام او روابط جنسی با محارم و کارهای «غیراخلاقی» بود. او دو بار وضع حمل کرده بود و بعد از هر زایمان بچه‌اش را از او گرفته و ۱۰۰ ضربه شلاق به او زده بودند. در حالی‌که این دختر از ۸ سالگی توسط خانواده‌اش فروخته می‌شد. لیلا در ۱۶ سالگی به ازدواج مردی مسن درآمد که شوهرش نیز از او به عنوان روسپی استفاده می‌کرد. به گفته‌ی وکیل و روان‌شناس لیلا،

سن عقلی او ۸ سلا بود. لیلا در زندان گفته بود که برادرانش به او تجاوز کرده بودند اما از این حرف او استفاده کردند و اتهام روابط جنسی با محارم را وارد کردند. او و برادرانش به اعدام محکوم شدند و از آن‌جایی‌که اگر اقرار پس گرفته‌شود، حکم تغییر می‌کند؛ لیلا به پیشنهاد وکیلش این ادعا را تکذیب کرد. حکم برادرانش لغو شد اما قاضی بر اساس علم خود تشخیص داد که در هر صورت لیلا باید اعدام شود.

در آن زمان در نروژ کمپین بزرگی به راه انداختیم. ساعت ۷ صبح در زمستان اسلو، صدها نروژی مقابل سفارت ایران جمع شدند و گفتند

که لیلا را اعدام نکنید. نخست‌وزیر اینجا شخصا به محمد خاتمی - رئیس‌جمهور وقت - نامه نوشت که لیلا را اعدام نکنید. روزنامه‌های این‌جا هر روز درباره‌ی لیلا می‌نوشتند. از طرفی این بی‌عدالتی را می‌دیدم و از طرف دیگر جامعه‌ی نروژ را می‌دیدم که به تحرک افتاده. از آن زمان مساله‌ی اعدام برای من برجسته شد و این‌که می‌شود کاری کرد.

تا پیش از آن اعدام‌های سیاسی مورد توجه قرار می‌گرفت در حالی‌که اتهام اکثر کسانی که اعدام می‌شوند، سیاسی نیست و شاید اصلا خودشان هم سیاسی نباشند اما مورد این عمل غیرانسانی قرار می‌گیرند. ما هم فعالیت خود را با پرداختن به مساله‌ی اعدام نوجوانان آغاز کردیم و در ادامه‌ی راه تصمیم گرفتیم که روی تمامی اعدام‌ها کار کنیم.

اعدام یعنی حق زندگی را از کسی گرفتن، اعدام خود یک نوع قتل و جنایت است که طبق قانون در کشور صورت می‌گیرد. اعدام کردن در بینش عقلانی و انسانی و حقوق بشری، امری محکوم و غیرقابل قبول است. و هیچ انسانی حق گرفتن جان فرد دیگری را ندارد.

فلسفه مجازات اعدام این است که در جامعه اصلاح صورت بگیرد، ولی وقتی مجرم اعدام می‌شود، نه تنها فرصتی برای اصلاح وی باقی نمی‌ماند، بلکه با ایجاد چرخه خشونت، منجر به ایجاد محیطی برای قتل بیشتر می‌شود، چون فردی که مجرم را به قتل می‌رساند خود نیز قاتل است و از آن جایی که میزان اعدام در ایران بالاست، جمهوری اسلامی هر ساله به تعداد قاتلین در کشورافاضه می‌کند. به علاوه، برای اعدام کردن، نیاز به آموزش و چگونگی انجام این عمل غیر انسانی وجود دارد. در نتیجه حکومت مجبور است جانی و آدمکش نیز تربیت کند. از طرف دیگر با استفاده از آیات قران و احادیث موجود، لباس شرعی نیز به تن این قانون می‌پوشاند. نتیجه این چنین سیستمی منجر به افزایش خشونت در خانواده و جامعه می‌شود و از طرف دیگر، خانواده اعدامی را نیز وادار

چرا با اعدام مخالف هستیم؟

ناهید حسینی

ناهید حسینی، فعال حقوق بشر

اعدام یعنی حق زندگی را از کسی گرفتن، اعدام خود یک نوع قتل و جنایت است که طبق قانون در کشور صورت می‌گیرد. اعدام کردن در بینش عقلانی و انسانی و حقوق بشری، امری محکوم و غیرقابل قبول است. و هیچ انسانی حق گرفتن جان فرد دیگری را ندارد.

فلسفه مجازات اعدام این است که در جامعه اصلاح صورت بگیرد، ولی وقتی مجرم اعدام می‌شود، نه تنها فرصتی برای اصلاح وی باقی نمی‌ماند، بلکه با ایجاد چرخه خشونت، منجر به ایجاد محیطی برای قتل بیشتر می‌شود، چون فردی که مجرم را به قتل می‌رساند خود نیز قاتل است و از آن جایی که میزان اعدام در ایران بالاست، جمهوری اسلامی هر ساله به تعداد قاتلین در کشورافاضه می‌کند. به علاوه، برای اعدام کردن، نیاز به آموزش و چگونگی انجام این عمل غیر انسانی وجود دارد. در نتیجه حکومت مجبور است جانی و آدمکش نیز تربیت کند. از طرف دیگر با استفاده از آیات قران و احادیث موجود، لباس شرعی نیز به تن این قانون می‌پوشاند. نتیجه این چنین سیستمی منجر به افزایش خشونت در خانواده و جامعه می‌شود و از طرف دیگر، خانواده اعدامی را نیز وادار

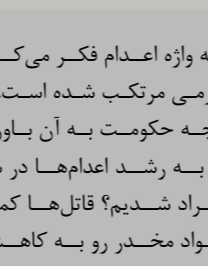
به حس تنفر و انتقام می‌کند. از آنجایی که ریشه جرم از بین نمی‌رود، عمل همان مجرم در جامعه ادامه پیدا می‌کند. اعدام کردن نه تنها نمی‌تواند افراد دیگر را اصلاح کند؛ بلکه خود موجب گسترش جرم و قتل و خشونت بیشتر در جامعه می‌شود.

واقعیت این است که انسان‌ها مجرم به دنیا نمی‌آیند. شرایط زیستی انسان از قبیل وضعیت اجتماعی و محیط رشد و تربیت افراد، نوع آموزش و به خصوص شرایط اقتصادی باعث می‌شود که محیطی مناسب برای «مجرم شدن» درست کند. همیشه خود حکومت‌ها در این امر مقصر هستند، حکومت در قبال شهروندانش مسوولیت‌های مشخصی دارد و شهروند در قبال حکومت باید وظایفش را انجام دهد. در کشور ما هر دوی این فرهنگ‌ها نیاز به تغیر و بازسازی قانونی و فرهنگی دارد. حکومت بدون در نظر گرفتن نقش خود، انسان دیگری را به علت سیاسی، مذهبی و یا فروش مواد مخدر به قتل می‌رساند بدون اینکه به اصل مساله توجه کند. هدف حکومت حفظ بقای خود است نه داشتن شهروندان مفیدی که بتوانند وظایف خود را به درستی انجام بدهند و در مقابل از دولت بخواهند آنها نیز مسوولیت‌های خود را در قبال شهروندان‌شان به انجام برساند.

تقویت زیرساخت‌ها، گسترش نهادهای مدنی، کمک به کمپین‌های «نه به اعدام» و فشارهای بین‌المللی می‌توانند راه‌هایی باشد که فرهنگ اعدام در جامعه ما را به سمت حذف پیش ببرد. اگر هم جمهوری اسلامی امروز تن به پذیرش این خواست انسانی ندهد، فرهنگ‌سازی مخالفت با اعدام در جامعه می‌تواند پشتوانه بزرگی برای پذیرش راحت‌تر آن در آینده نه چندان دور باشد.

خون به خون شستن محال آمد محال

پروانه وحیدمنش

به واژه اعدام فکر می‌کردم. به نیست گردانیدن کسی که جرمی مرتکب شده است، قتل‌ی انجام داده است و یا بر خلاف آنچه حکومت به آن باور دارد عمل کرده است. آیا با روند رو به رشد اعدام‌ها در سال‌های اخیر شاهد نیستی این افراد شدیم؟ قاتل‌ها کمتر شده‌اند؟ نرخ مصرف و قاچاق مواد مخدر رو به کاهش گذاشته است؟ اعراب خوزستان دست از فعالیت‌های خود برداشته‌اند؟ کردها دست از مبارزه کشیده‌اند؟ نو مسیحیان به مسیحیت نگرویدند؟ سیاسیون ساکت شده‌اند؟

چرا با اعدام مخالف هستیم

کوهیار گودری

• در آمد

وقتی از «ته به اعدام» صحبت می‌کنیم، دقیقا منظورمان چیست؟ آیا تلاش برای ایجاد یک گفتمان «حق حیات» و فراهم ساختن بستری برای گفتگو در مورد مسأله اعدام‌ها در ایران کنشی دور از واقعیت و از سر شکم سیری است؟

واقعیت این است که تلاش ما در کمپین حق حیات نه معطوف به خواسته‌ای غیرانضمامی همچون «حذف بدون قید و

شرط اعدام از قوانین ایران» که بر تغییر و درگیر کردن هر چه بیشتر ذهنیت جمعی در این مورد استوار است. به عبارت بهتر شاید لغو مجازات اعدام یک گزینه، دراز مدت باشد، اما دست کم نظر خودمان را که می‌توانیم عوض کنیم و با آن موافق نباشیم!

گزینه‌های زیرمهم‌ترین دلایلی است که برای مخالفت با اعدام در ایران می‌توان فهرست است. توضیح این که هیچ یک از موارد به تنهایی کافی نیست و بایستی به آن‌ها به عنوان مجموعه دلایلی که منجر به «ته به اعدام» می‌شود اندیشید.

• اعدام شرایط در نظر گرفته شده برای یک مجازات را ندارد

در جرم‌شناسی برای یک مجازات عمدتا دو اثر عمده در نظر گرفته می‌شود. الف - بازدارندگی از وقوع جرایم ب- اصلاح مجرم. اعدام هیچ کدام از این دو هدف را برآورده نمی‌کند. در واقع تحقیق‌های متعدد تا بحال از اثبات این که اعدام منجر به کاهش جرائم و خشونت‌ها می‌شود بازمانده و در مواردی افزایش خشونت مشاهده شده. اعدام همین طور با گرفتن جان متهم امکان اصلاح وی و بازگشتش به جامعه را از بین می‌برد.

• متناسب نبودن جرم با میزان مجازات

بسیاری از محکومان به اعدام سال‌های طولانی را با انتظار مرگ تجربه می‌کنند، چیزی که عملا با اصل انطباق جرم و مجازات در تضاد است.

در طول این زمان و نیز بعد از اجرای حکم خانواده‌های متهم و مقتول درگیر رنج بی‌پایانی می‌شوند که مستحق آن نیستند.

• درگیر کردن عوامل انسانی در فرآیند کشتن

مشارکت پزشکان در عمل گرفتن جان یک انسان بطور فاحشی نقش سوگند آنان در نجات جان افراد است. علاوه بر آن عمده سربازان و مسئولان که وظیفه اجرای مراسم را دارند تا آخر عمر از مشکلات روانی گرفتن جان فرد رنج خواهند برد.

• قصاص مجازات نیست، انتقام است

مسأله ساده است، مجازات اعدام برای قتل دقیقا از جنس همان جرمی است که اتفاق افتاده. این بار با تایید قانون. چیزی که نهادهای حقوق بشر از آن با عنوان «قتل عمد دولتی» یاد می‌کنند. نمی‌توانیم با «کشتن» بیاموزیم که «کشتن» غلط است.

• اعدام بی‌گناهان

درصد بالایی از افرادی که به اعدام محکوم می‌شوند گناهکار نیستند، روند دادرسی آن‌ها عادلانه نبوده و یا به علت نقایص

دستگاه قضایی محکوم شده‌اند. مرگ انسان‌های بی‌گناه چیزی نیست که به سادگی بتوان از کنار آن گذشت.

• ابزاری برای سرکوب اعتراضات سیاسی

در حکومت‌های استبدادی همچون نظام ایران، اعدام ابزار حاکمیت برای سرکوب اعتراضات عمومی و القای حس رعب و وحشت است. همچنین عاملی برای اعمال تبعیض در مورد قومیت‌ها.

• غیر قابل سلب بودن حق حیات

حقوق بشر به مثابه یک کل تعریف می‌شود، مجموعه‌ای که قابل «گزینش» نیست. حق حیات بنیادی‌ترین و مهم‌ترین بخش این گفتمان است. نمی‌توانید از این که رژیم ایران ناقض حقوق بشر است صحبت کنید و در عین حال با کلیت مجازات اعدام موافق باشید.

• سیر تاریخی تمدن و شان و منزلت کنونی انسان

به باور من این مهم‌ترین دلیل ما برای مخالفت با اعدام است: دوران رفتارهای این چنینی بسر آمده. در واقع بشر هم اکنون به سطحی از فرهنگ و تمدن رسیده که از بسیاری از رفتارهای خشونت‌آمیز که در طول تاریخ وجود داشته دوری کند. چرا که آن‌ها را «غیرانسانی» می‌داند. این روند در مورد خود مجازات اعدام هم مصداق دارد.

در طول قرن‌ها بشر سعی کرده با پرهیز از رنج و درد و شکنجه متهمان اعدام را هر چه سریع‌تر و با درد کمتر اجرا کند. اما شان و کرامت انسان در نتیجه، بلوغ جوامع به حدی رسیده که دیگر این انسانی کردن شیوه مجازات کمکی به پوشاندن نفس غیرانسانی خود مجازات نمی‌کند. برای درک بهتر موضوع اغلب به مثالی از رمان سفر به مرکز زمین نوشته ژول ورن اشاره می‌کنم. در بخشی از داستان یکی از همراهان مرتکب قتل می‌شود و تصمیم جمعی بر قصاص وی گرفته می‌شود. فردی که برای اجرای اعدام انتخاب شده پس از تلاش اعلام می‌کند که قادر به این کار نیست، تفنگ را به دیگری می‌دهد و این داستان در مورد همه گروه تکرار می‌شود. سرانجام خردمندترین آن‌ها می‌گوید: «دوستان! گویا ما برای انجام این کار بیش از حد متمدن هستیم.»

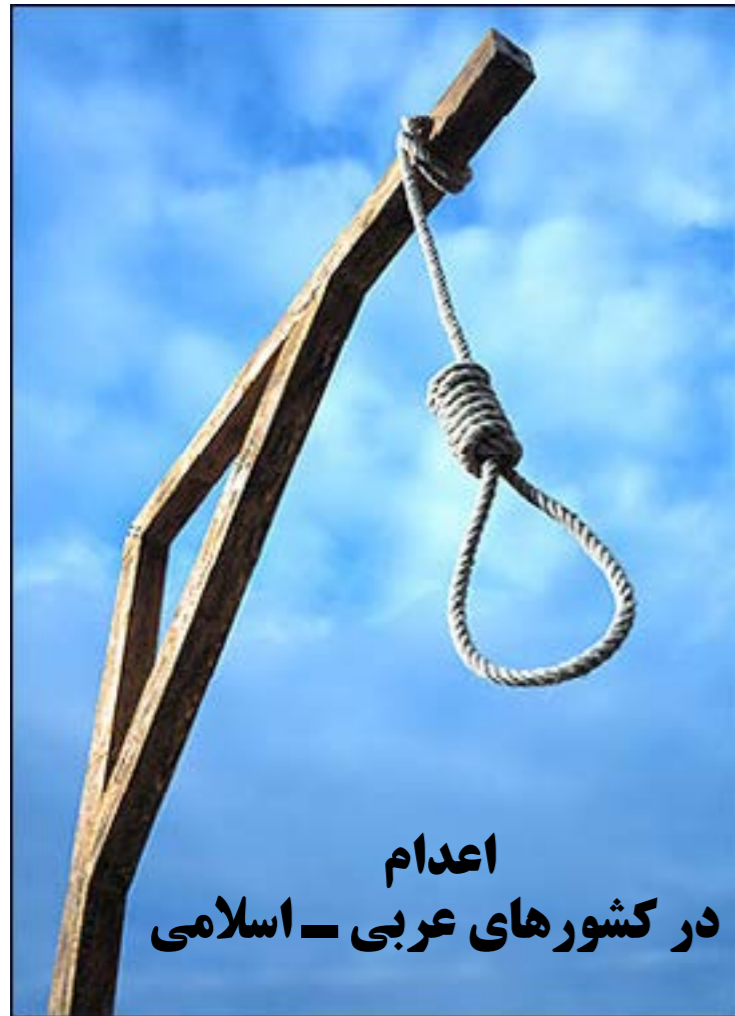
ایران در کنار چین، عراق و عربستان از جمله کشورهای است که بیشترین تعداد اعدام در آن اجرا می‌شود. بر اساس آماری که سازمان عفو بین‌الملل از شمار اعدام‌ها در سال ۲۰۱۳ ارائه کرد، نزدیک به هشتاد درصد اعدام‌های اجرا شده در سطح جهان در سه کشور ایران (۳۶۹ مورد)، عراق (۱۶۹ مورد) و عربستان (۷۹ مورد) صورت گرفته، هر چند آمار دقیقی در مورد تعداد اعدام‌ها در چین (بیش از هزار مورد) وجود ندارد.

دولت جمهوری اسلامی در توضیح میزان بالای اعدام در ایران همواره به قوانین شرعی اسلامی تکیه کرده و احکام صادره به خصوص در زمینه قصاص را برگرفته از دین اسلام توصیف کرده است. اما در دیگر کشورهای اسلامی که همین شرایط را دارند، اعدام چه جایگاهی دارد؟

علی مهدی

اعدام در کشورهای عربی - اسلامی

• مراکش

لغو حکم اعدام در مراکش در شرایط کنونی تقریبا غیرممکن است. نظام پادشاهی این کشور، نظامی اسلامی - سنی بوده و در قانون اساسی آن ذکر شده که «اسلام دین رسمی دولت و کشور است». در فرهنگ سیاسی این کشور؛ پادشاه، امیرالمومنین خوانده می‌شود و از همین روست که توهین به پادشاه و خانواده او جزو جرایمی است که با حکم اعدام مواجه می‌شود. قانون مصوب سال ۱۹۶۲ در مراکش، اتهامات زیادی را مستوجب صدور حکم اعدام دانسته و آنها را ذیل چهار فصل تقسیم کرده است: توهین به پادشاه و خاندان سلطنتی - بر هم زدن امنیت کشور یا دست زدن به اقدامی علیه امنیت یک کشور خارجی - ارتکاب خشونت شدید علیه افراد و آتش زدن.

حکومت مراکش نه تنها اقدام خاصی برای لغو احکام اعدام نکرده، بلکه در سال ۲۰۰۲ متممی به قانون جزایی اضافه کرد که بر اساس آن هر عملی که در چارچوب فعالیت‌های تروریستی جای بگیرد با حکم اعدام مواجه می‌شود. آنچه که در قانون جزایی مراکش بحث‌برانگیز شده، تعداد بالای جرایمی است که قانون‌گذار برای آن

حکم اعدام صادر می‌کند. تعداد این جرایم به بیش از ششصد مورد می‌رسد که تنها ۲۸۳ مورد آن به احکام جزایی اسلامی مربوط است.

فعالیت گروه‌های مخالف اعدام در مراکش از سال‌های ابتدایی دهه نود میلادی شکل جدی‌تری به خود گرفت تا در سال ۲۰۰۵ به اوج خود برسد. در این سال، پادشاه مراکش ۲۷ محکوم به اعدام را عفو کرده و احکام اعدام آنها را به حبس ابد تغییر داد. هر چند اعدام هنوز هم در قوانین مراکش وجود دارد ولی آخرین مورد اجرای حکم اعدام در این کشور به سال ۱۹۹۳ باز می‌گردد. پس از آن و تاکنون احکام اعدام صادر شده به تایید پادشاه این کشور نرسیده است.

• مصر

بزرگ‌ترین مانع در راه لغو حکم اعدام در مصر، دار الفتوای این کشور است که همواره با لغو حکم اعدام و فعالیت گروه‌های حقوق بشری مخالفت کرده و معتقد است که «لغو اعدام باعث گسترش فساد اجتماعی شده و با تعالیم اسلام برای بهتر شدن زندگی بشر در تعارض است». قانون مصر، چهار سرفصل را مشمول صدور حکم اعدام کرده است: قانون مجازات اسلامی - جرایم نظامی

- مبارزه با مواد مخدر - نگهداری اسلحه و مهمات. مهم‌ترین ایرادی که فعالین حقوق بشر به قوانین جزایی مصر گرفته‌اند، مشخص نبود حد و مرز جرایمی است که با حکم اعدام مواجه می‌شود. به عنوان مثال، ماده ۷۷ قانون جزا تاکید کرده که «هر کسی که به عمد اقدامی علیه استقلال و تمامیت ارضی کشور انجام دهد، اعدام می‌شود». چنین قانونی عملاً راه را برای تفسیرهای متفاوت از طرف قضات باز کرده به طوری که عدم استقلال قوه قضاییه و نفوذ دستگاه‌های امنیتی در آن باعث صدور و اجرای احکم اعدام بسیاری در این کشور شده است.

مصر در سال ۲۰۱۴ با صدور حکم اعدام برای ۶۸۳ نفر که اکثر آنها از رهبران و اعضای اخوان المسلمین بودند، رکورد جهانی صدور حکم اعدام در یک محاکمه را شکست. در محاکمه دیگری در همین کشور، ۵۲۹ نفر به اتهام بر هم زدن امنیت ملی به اعدام محکوم شده بودند.

• اردن

ماده ۱۶ قانون مجازات اردن مصوب سال ۱۹۶۰ با تعدیلاتی که در سال ۱۹۷۱ در آن اعمال شد، ارتکاب ۲۵ جرم را مشمول صدور حکم اعدام خوانده است. اردن جزو معدود کشورهای اسلامی است که اجرای حکم اعدام در آن از سال ۲۰۰۶ متوقف شده بود. در فوریه ۲۰۱۵ روند اعدام‌ها در این کشور بار دیگر پس از وقفه‌ای ۹ ساله از سر گرفته شد، به طوری که در این ماه، یازده نفر به اتهام ارتکاب قتل اعدام شدند. مرکز مطالعات سیاسی قدس در تحقیقی که نتایج آن را منتشر کرد آورده است که «افزایش میزان جرایم اجتماعی باعث شده تا دولت روند اعدام‌ها را بار دیگر از سر بگیرد». هم‌اکنون ۱۲۲ نفر در اردن به اعدام محکوم شده و در زندان به سر می‌برند.

• لبنان

هر چند لبنان به خاطر تعدد مذاهب و ادیان موجود در آن، کشوری اسلامی به حساب نمی‌آید، اما بخش مهمی از قوانین جزایی این کشور به خاطر اینکه ۶۰ درصد جمعیت آن مسلمان هستند، برگرفته از قوانین جزایی اسلامی است. لبنان نیز مانند مراکش، جرایم زیادی را مشمول صدور حکم دانسته از جمله «ریختن مواد سمی در رودخانه و دریا» یا «ترساندن هر کسی که منجر به مرگش شود». با این حال، لبنان در زمینه لغو اجرای حکم اعدام از کشورهای پیشرو عربی است. دولت لبنان در سال ۲۰۰۴ با صدور دستورالعملی به قضات اجازه داد که اجرای تمامی احکام اعدام صادره را به شکل غیر رسمی لغو کنند.

آخرین مورد اعدام در این کشور به ژانویه ۲۰۰۴ باز می‌گردد که دو نفر به وسیله تیرباران اعدام شده و یک تن دیگر به دار آویخته شد. هم‌اکنون ۵۷ محکوم به

اعدام در لبنان وجود دارند که دستگاه قضایی از ارسال پرونده آنها به رییس‌جمهور برای تایید نهایی حکم اعدام جلوگیری می‌کند.

• بحرین

در بحرین نیز مانند دیگر کشورهای اسلامی، قانون مجازات برگرفته از قوانین دین اسلام است. بدین ترتیب برای بسیاری از اموری که در اسلام جرم شمرده می‌شود مانند زنا حکم اعدام صادر می‌شود. در برخی از قوانین جنایی مانند قانون مبارزه با مواد مخدر یا قانون مربوط به تروریسم نیز برای محکومان حکم اعدام در نظر گرفته شده است.

علیرغم وجود قانون مجازات اعدام در بحرین، دادگاه‌های این کشور از سال ۱۹۷۷ تا پیش از شروع اعتراضات مردمی در این کشور، تنها هشت حکم اعدام صادر کردند. بحرین یک بار در سال ۱۹۹۶ (سه نفر) و یک بار دیگر در سال ۲۰۰۶ (سه نفر) شاهد اعدام محکومان بوده است. با این حال پس از شروع اعتراضات مردمی و سرکوب آن از طرف حکومت بحرین، احکام اعدام متعددی برای فعالین سیاسی و چهره‌های مذهبی مخالف حکومت صادر شده است.

• سوریه

در سوریه پیش از جنگ داخلی، بیشترین احکام اعدام صادره به موضوعات سیاسی مربوط می‌شد. عضویت در حزب اخوان المسلمین، فعالیت علیه اهداف حزب بعث، جاسوسی، بر هم زدن امنیت ملی و حتی خروج از حزب بعث جزو جرایمی بودند که با حکم اعدام مواجه می‌شدند. قانون سوریه همچنین به رییس‌جمهور این حق را داده که احکام اعدام را بخشیده یا به حکم دیگری تبدیل کند یا حتی صدور حکم اعدام در کشور را لغو کند.

هرگونه همکاری با دشمن در شرایط جنگی یا غیر جنگی، خسارت زدن به اموال عمومی، مختل کردن وسایل ارتباط جمعی و حمل نقل عمومی و همچنین اعمال شکنجه از جمله اموری است که در ماده ۳۷ قانون مجازات عمومی سوریه برایش حکم اعدام در نظر گرفته شده است.

بعد از انقلاب سوریه و کشیده شدن این کشور به جنگ داخلی، عملاً گروه‌های سیاسی مختلف در مناطق تحت کنترل خود دست به اعدام‌های زیادی زده‌اند که آمار دقیقی از آنها در دست نیست.

• عراق

قدیمی‌ترین حکم اعدام ثبت شده در تاریخ انسان در سال ۲۰۴۷ پیش از میلاد در عراق کنونی صادر شده است. قانون «ارنمو» قدیمی‌ترین قانونی است که بشر تصویب کرده. در این قانون تنها ارتکاب یک جرم است که با اعدام مواجه می‌شود، به طوری که اگر کسی زن شوهردار را فریب داده و با او رابطه جنسی برقرار کند،

برایش حکم اعدام صادر می‌شد.

عراق جزو کشورهایی با بیشترین میزان اعدام در سطح دنیا است. قانون‌گذار عراقی، جرایم زیادی را مشمول صدور حکم اعدام دانسته است. به شکل کلی اعدام‌ها در عراق بر اساس سه سرفصل قوانین شرعی - فعالیت‌های مخل امنیت و همچنین تروریسم صورت می‌گیرد. تا پیش از سال ۹۴ حداقل سن برای صدور احکام اعدام ۲۰ سال بود ولی در این سال با تصویب ماده ۷۹ قانون مجازات عمومی، حداقل سن به ۱۸ سال کاهش یافت. پس از سقوط صدام حسین در سال ۲۰۰۳ برای مدتی صدور حکم اعدام در عراق ممنوع شد اما در جولای ۲۰۰۴ دولت ایاد علاوی بار دیگر حکم اعدام را برقرار کرد. از زمان تاکنون آمار اعدام در عراق به شکل نگران‌کننده‌ای بالا رفته است. در سال ۲۰۱۳ سی و دو نفر در یک روز اعدام شدند. اکنون ۱۷۲۴ نفر در زندان‌های عراق به اعدام محکوم شده و در انتظار اجرای حکم هستند. این روند باعث شده تا سازمان ملل متحد با صدور بیانیه‌ای از حجم بالای اعدام‌ها در عراق انتقاد کرده و خواستار اصلاح نظام قضایی این کشور شود.

• یمن

در قوانین جزایی یمن سه سرفصل برای صدور حکم اعدام وجود دارد: قصاص و حدود اسلامی - جرایم نظامی و محکومیت‌های اجتماعی. ضعف دستگاه قضایی در این کشور پیش از انقلاب مردمی باعث شده بود تا احکام اعدام بسیار زیادی به مرحله اجرا درآید. اموری که باعث صدور حکم اعدام در یمن می‌شود دایره وسیعی را در بر گرفته و از قتل، تجاوز، لواط و توهین به اسلام تا آلوده کردن آب، آدم‌ربایی و آتش زدن شامل می‌شود.

یمن همچنین جزو تنها چهار کشور جهان است که در آن حکم اعدام برای

کودکان زیر ۱۸ سال نیز اجرا می‌شود. عبهه صلاح الحرازی رییس کمیته هماهنگی سازمان‌های غیردولتی یمن در سال ۲۰۱۴ اعلام کرد که ۶۵۶ کودک زیر هجده سال در زندان‌های یمن به‌سر می‌برند که از این تعداد بیش از صد نفر در انتظار اجرای حکم اعدام هستند.

• عربستان

شریعت اسلام و به شکل خاص «قرآن» و «سنت» شاکله قانون جزایی عربستان را تشکیل می‌دهد. حکم اعدام برای موارد زیادی صادر می‌شود که مهم‌ترین آنها عبارتند از: جرایم مربوط به حدود و قصاص و تعزیرات

اسلامی، خروج از دین، حمل مواد مخدر، جاسوسی، زنا، محاربه، لواط و همچنین ترک نماز. در قانون جزایی عربستان ذکر شده که هر کسی نماز خواندن را ترک کند به اعدام محکوم شده و پس از مرگ غسل داده نمی‌شود، کفن نشده و بر جنازه او نماز خوانده نمی‌شود و علاوه بر اینکه کسی از او ارث نمی‌برد، اجازه دفن در مقبره مسلمانان را نیز نخواهد داشت.

روش اعدام در عربستان که از طریق گردن زدن با شمشیر اجرا می‌شود، سال‌هاست مورد اعتراض جوامع حقوق بشری قرار دارد. ۷۹ نفر در سال ۲۰۱۳ و ۸۳ نفر در سال ۲۰۱۴ در عربستان گردن زده شده‌اند. در سه ماه نخست سال ۲۰۱۵ بیش از ۴۴ نفر در این کشور سر بریده شده‌اند که این افزایش آمار ناگهانی اعتراض‌های شدیدی را از طرف مجامع حقوق بشری در پی داشته است.

سازمان عفو بین‌الملل عربستان را بعد از چین و ایران، سومین کشور جهان از نظر تعداد زیاد اعدام‌ها خوانده است. با این حال در سال ۲۰۱۴ که شورای حقوق بشر سازمان ملل با اکثریت ۲۹ رای از مجموع ۴۷ رای خواستار لغو حکم اعدام در تمامی کشورهای جهان شد، اتحادیه قضات و قانون‌مداران عربستان با صدور بیانیه‌ای، لغو حکم اعدام در عربستان را «غیر ممکن» خوانده و تاکید کرد که «اعدام جزو مسایل روشن و مشخص دین اسلام و راهی است که خدا آن را جایز شمرده و بشر اجازه سرپیچی از حکم خدا را ندارد».

• تونس

تونس از جمله کشورهای عربی - اسلامی است که هر چند حکم اعدام را به شکل رسمی در قانون خود لغو نکرده، اما عملاً اجرای آن را متوقف کرده است. این کشور آخرین بار در سال ۱۹۹۱ شاهد اعدام یک قاتل زنجیره‌ای بود و از آن سال تاکنون حکم اعدام در

حق کسی اجرا نشده است.

با این حال، رهبران احزاب مذهبی به خصوص جنبش النهضة که مدتی اداره تونس را نیز بر عهده داشت، با لغو حکم اعدام در این کشور مخالف بوده و آن را خلاف قوانین اسلام می‌دانند. راشد الغنوشی رهبر جنبش النهضة سال گذشته در سخنرانی به مناسبت سی و یکمین سالگرد تاسیس این جنبش گفت «ما با کسانی که خواستار لغو حکم اعدام در تونس هستند، همراهی نخواهیم کرد چرا که این امر با تعالیم دین اسلام منافات دارد».

روش اعدام در عربستان که از طریق

گردن زدن با شمشیر اجرا می‌شود،

سال‌هاست مورد اعتراض جوامع حقوق بشری

قرار دارد. ۷۹ نفر در سال ۲۰۱۳ و ۸۳ نفر در

سال ۲۰۱۴ در عربستان گردن زده شده‌اند. در

سه ماه نخست سال ۲۰۱۵ بیش از ۴۴ نفر در

این کشور سر بریده شده‌اند که این افزایش

آمار ناگهانی اعتراض‌های شدیدی را از طرف

مجامع حقوق بشری در پی داشته است.

پدر و پسر زیر تیغ اعدام

محسن دانش‌پور مقدم؛ ۷۲ ساله، پدر سه فرزند است که در وقایع ۶ دی ماه ۱۳۸۸ (عاشورا) به همراه همسرش مطهره بهرامی، فرزندش احمد دانش‌پور مقدم و دو تن از نزدیکان به نام ریحانه حاج ابراهیم دباغ (عروس خانواده) و هادی قائمی بازداشت شدند. پیش‌تر در دهه‌ی ۶۰ دو تن از برادران محسن دانش‌پور مقدم به اعدام محکوم شده و حکم آن‌ها به اجرا درآمده است.

شیدا جهان‌بین

چندی پس از بازداشت؛ این افراد به اتهام محاربه و اقدام علیه امنیت ملی، در شعبه ۱۵ دادگاه انقلاب

به ریاست قاضی صلواتی بدون داشتن وکیل تعیینی؛ همگی به اعدام محکوم شدند. در دادگاه تجدید نظر، وکیل مدافع تعیینی موفق شد تا وکالت پرونده‌های مطهره بهرامی حقیقی، ریحانه حاج ابراهیم دباغ و هادی قائمی را بر عهده بگیرد و حکم آن‌ها به ترتیب به ۱۰، ۱۵ و ۱۵ سال کاهش پیدا کرد و به این ترتیب از حکم اعدام نجات پیدا کردند؛ اما هم‌چنان در زندان نگهداری می‌شوند.

اما به گفته جعفری دولت‌آبادی دادستان تهران، احکام اعدام محسن و احمد دانش‌پور (پدر و پسر) به اتهام هواداری از سازمان مجاهدین خلق؛ محاربه و شرکت در تجمعات، تأیید شده و آن‌ها درخواست عفو ارائه داده‌اند. حکم اعدام محسن و احمد دانش‌پور مقدم به صورت شتاب‌زده و ظرف ده روز، در شعبه‌ی ۳۶ دادگاه تجدید نظر، توسط قاضی زرگر تأیید شد و این دو زندانی حدود شش سال است که در بند ۳۵۰ زندان اوین در انتظار حکم اعدام به سر می‌برند.

این در حالی است که محسن دانش‌پور مقدم متهم ردیف پنجم بوده و اتهام وی محاربه از طریق هواداری از سازمان مجاهدین خلق عنوان شده است.

بر اساس بند ۲ ماده ۱ دومین پروتکل اختیاری میثاق بین‌المللی حقوق سیاسی و مدنی به منظور الغای مجازات مرگ، کشورها باید تمام اقدامات لازم را در جهت منسوخ کردن مجازات مرگ در قلمرو قضایی خود، به عمل آورند. هم‌چنین بر اساس بند

۱ ماده ۱۹ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی؛ هیچ‌کس را نمی‌توان به دلیل عقایدش مورد مزاحمت قرار داد. ماده ۱۹ اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر نیز تأکید می‌کند که هر فردی حق آزادی عقیده و بیان دارد. اما تمام این‌ها مواردی است که در مورد پرونده‌ی این خانواده‌ی زندانی نادیده انگاشته شده

است.

میثم دانش‌پور مقدم، فرزند دیگر محسن دانش‌پور با بیان این‌که پدر و برادرش وکلای تسخیری خود را در زمان دادگاه تجدید نظر نمی‌شناختند، اظهار داشته است که این وکلا در روز دادگاه حضور داشتند و از خانواده‌ی من فقط اسم و فامیلی آن‌ها را پرسیده‌اند و غیر از این هیچ دیالوگی بین آن‌ها برقرار نشده است و خانواده‌ی من اصلاً نمی‌دانند اسم وکلای‌شان چیست.

به گفته‌ی یکی از زندانیانی که محسن دانش‌پور مقدم را می‌شناسد؛ این زندانی در روز عاشورای سال ۱۳۸۸ که مردم در ادامه‌ی ناآرامی‌های مربوط به انتخابات ریاست جمهوری در خیابان‌ها به تظاهرات می‌پرداختند با همسرش، ترک موتور به یک سوپر مارکت رفته و بعد از خرید به منزلش در خیابان جمهوری، حوالی انقلاب برگشته است و هیچ‌کدام در آن روز به تظاهرات نرفته بودند به دلیل این‌که از نظر جسمی توان آن را ندارند.

یکی از فرزندان محسن دانش‌پور مقدم در عراق به سر می‌برد و این نیز مبنای اتهام برای او و اعضای خانواده‌اش شده است. این در حالی است که او بارها اعلام کرده است که هیچ ارتباطی با «سازمان مجاهدین خلق» ندارد.

چهار عضو زندانی از خانواده دانش‌پور مقدم؛ در چهارمین سال حبس در زندان اولین طی نامه‌ی به رئیس جمهور، وزیر اطلاعات و ریاست قوه قضاییه به شرح آن‌چه که در زندان بر آن‌ها رفته بود پرداختند.

شش سال از عمر این خانواده‌ی زندانی در حالی می‌گذرد که پدر و مادر خانواده به علت کهولت سن؛ با مشکلات جسمی

متعددی روبه‌رو هستند و احتیاج به درمان متناوب پزشکی قرار دارند اما مسوولان زندان در کمک کردن به آن‌ها یا بسیار دیر و ناقص عمل کرده و یا این‌که رنج‌ها و بیماری‌های این زندانیان را نادیده می‌گیرند.

بر اساس بخش دوم ماده ۲۲ کنوانسیون حقوق زندانیان، زندانیان بیماری که نیاز به معالجات ویژه

و تخصصی دارند باید به موسسات تخصصی یا بیمارستان‌های غیرنظامی در خارج زندان منتقل شوند. بیمارستان مورد اشاره باید تجهیزات لازم، تخت کافی، لوازم دارویی مناسب و پزشک متخصص و آموزش دیده برای مراقبت‌های پزشکی و درمانی از زندانی بیمار را داشته باشد.

گزارش سالانه اعدام در ایران در سال ۲۰۱۴

این گزارش توسط سازمان حقوق بشر ایران تهیه شده است
"سازمان حقوق بشر ایران" و "سازمان با هم علیه مجازات اعدام"

از سال ۲۰۱۱ با یکدیگر در جهت اشاعه و انتشار گزارش‌های سالانه مربوط به اعدام در ایران همکاری کرده‌اند.

2014

پیش گفتار

گزارش اعدام‌های سال ۲۰۱۴ در یک نگاه

مقدمه

منابع

حقایق و آمار

آمار اعدام در ده سال اخیر

اعدام‌های ماهیانه

روش‌های اعدام

موارد نجات یافتن محکوم پس از به دار آویختن

اعدام در ملا عام

توزیع جغرافیایی اعدام در ملا عام

مباحثات در خصوص اعدام در ملا عام در جامعه ایران

توسیه‌های شورای حقوق بشر در مورد اعدام در ملا عام

مسئولیت دولت در اجرای اعدام در ملا عام

روند اعدام قبل و بعد از ریاست جمهوری حسن روحانی

نقش رییس جمهور و دولت او در به کارگیری مجازات اعدام در ایران

اتهام‌ها

اعدام‌های سال ۲۰۱۴ بر مبنای اتهامات وارده

جرایم مربوط به مواد مخدر

قانون مبارزه با مواد مخدر

اعدام جرایم مربوط به مواد مخدر

مبارزه جهانی علیه قاچاق مواد مخدر و نسبت آن با اعدام

تغییر قانون مبارزه با مواد مخدر: تغییری در لفظ و یا در عمل؟

توسیه‌های شورای حقوق بشر در مورد اعدام‌های مربوط به جرایم

مواد مخدر

قصاص، ارتکاب به قتل عمد

قانون قصاص

اعدام‌های مربوط به قصاص در سال ۲۰۱۴

بخشش: سبک شهروندان برای گفتن نه به اعدام

مبارزه، بے و افساد فی الارض

مبارزه و افساد فی الارض در قانون

اعدام برای جرایم مبارزه و افساد فی الارض در سال ۲۰۱۴

وابستگی سیاسی و ایدئولوژیک

ارتداد و دیگر جرایم مذهبی

لواط و برقراری رابطه سکس با هم جنس

اعدام نوجوانان:

اعدام نوجوانان بر اساس قوانین ایران

اعدام مجرمان نوجوان در سال ۲۰۱۴

توسیه‌های شورای حقوق بشر سازمان ملل در مورد اعدام نوجوانان

زنان:

حقایق درباره زنان اعدام شده در سال ۲۰۱۴

اعدام‌های مخفیانه و اعلان نشده:

توسیه‌های شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در مورد موضوع

اعدام در ایران

پیش‌گفتار

هفتمین گزارش سالانه سازمان حقوق بشر ایران در خصوص مجازات اعدام، ارزیابی از چگونگی اجرای مجازات اعدام در سال ۲۰۱۴ در جمهوری اسلامی ایران ارائه می‌دهد.

این گزارش علاوه بر نگاه به اعدام‌های انجام شده، به موضوعات دیگری نیز توجه کرده مثل: مقایسه آماری سال‌های پیش، انواع اعدام، توزیع جغرافیایی اعدام، اتهاماتی که توسط مقامات برای توجیه اعدام استفاده می‌شود و آن دسته از مواد حقوق کیفری که بر مجازات اعدام اضافه می‌شود. گزارش همچنین فهرستی از زنان و جوانان اعدام شده در سال ۲۰۱۴ را شامل می‌شود.

از آن جایی که این گزارش فقط چند هفته قبل از بررسی ادواری شورای حقوق بشر منتشر شده است، توجه خاص این شورا را به این گزارش می‌طلبد. فهرست کاملی از پیشنهادات و توصیه‌های دریافت شده توسط ایران در خصوص مجازات اعدام نیز در ضمیمه شماره ۳ موجود است. برخی از توصیه‌ها نیز در گزارش‌ها عنوان شده‌اند.

این گزارش، مجازات اعدام را در طول دوره ۱۸ ماهه پس از انتخاب حسن روحانی به عنوان رییس جمهور ایران بررسی می‌کند. سپس تقویت روابط دیپلماسی ایران با غرب را بازبینی کرده و آن را با ۱۸ ماه قبل از انتخابات ریاست جمهوری مقایسه می‌کند. ما این نکته را که آیا ریاست جمهوری روحانی و بهبود روابط با غرب منجر به ایجاد تحولی در ایران شده است یا خیر را مورد پژوهش قرار می‌دهیم و از سوی دیگر این نکته را بررسی می‌کنیم که رییس جمهور چه قدرتی برای کاهش تعداد اعدام دارد و در واقع آیا تا به حال از این قدرت در راستای کاهش اعدام استفاده کرده است یا خیر. در آخر نگاهی داریم به این که چه اقداماتی جهت محدودسازی و کاهش اعدام در ایران می‌توان انجام داد.

مانند گزارش‌های قبلی، این گزارش نتیجه تلاش پیگیرانه و سخت مدافعان حقوق بشر بوده است که در یک همکاری مشترک در گزارش‌دهی، مستندسازی، جمع‌آوری، تحلیل محتوا و نوشتن آن مشارکت داشته‌اند. با توجه به شفاف نبودن سازوکار اقضایی و سیاسی و خطرات آشکار و محدودیت‌هایی که فعالان حقوق بشر در ایران را تهدید می‌کند، نمی‌توان تصویر کامل و واضحی از مجازات اعدام در ایران ارائه داد. هرچند که این گزارش، کامل‌ترین و واقعی‌ترین تصویر ممکن است که می‌توان در شرایط کنونی از وضعیت اعدام در ایران ارائه داد.

گزارش اعدام‌های سال ۲۰۱۴ در یک نظر

- ۷۵۳ نفر در سال ۲۰۱۴ در ایران اعدام شدند که در مقایسه با سال قبل ۱۰ درصد افزایش داشته است
- ۲۹۱ مورد (۳۹ درصد) از اعدام‌های اجرا شده توسط منابع رسمی ایران تایید شده که نسبت به سال قبل ۳۹ درصد افزایش یافته است.
- ۳۶۷ نفر معادل ۴۹ درصد از افراد اعدام شده، اتهام‌های مرتبط با مواد مخدر داشته‌اند.
- ۲۴۰ نفر معادل ۳۲ درصد به اتهام قتل به قصاص محکوم شدند.
- ۵۳ مورد اعدام در ملا عام انجام شده است.
- حداقل ۱۴ مورد از اعدام‌شدگان متهمان نوجوان زیر ۱۸ سال بوده‌اند (در زمان وقوع جرم و بازداشت)
- حداقل ۲۶ مورد از اعدام‌شدگان متهمان زن بوده‌اند
- حداقل چهار مورد از محکومین به اعدام پس از به دار آویخته شدن مورد بخشش قرار گرفتند.

مقدمه

گزارش حاضر در حالی منتشر می‌شود که روابط دیپلماتیک ایران و جامعه جهانی در بالاترین سطح خود پس از ریاست جمهوری روحانی قرار دارد.

در سال ۲۰۱۴ مذاکرات بسیار زیادی میان مقامات ایرانی و دولت‌های غربی انجام شده است. علاوه بر این، ده‌ها قانونگذار و سیاستمدار از دول غربی و مقامات رسمی اروپایی و نخست وزیران کشورهای متعددی مانند نروژ، سوئد، ایتالیا، اسپانیا و اتریش از تهران بازدید کرده‌اند و ده‌ها مذاکرات عالی توسط مقامات ایران در صحنه‌های بین‌المللی صورت گرفته است.^۱

ضمناً اطلاعات گردآوری شده و انتشار یافته توسط سازمان حقوق بشر ایران نشان‌گر این است که آمار اعدام‌های انجام شده در سال ۲۰۱۴ در بیشترین سطح خود ظرف پانزده سال اخیر بوده است. علاوه بر این، مقایسه آماری اعدام‌های انجام شده قبل و پس از ریاست جمهوری روحانی نشانگر افزایش بسیار زیاد نرخ آمار اعدام پس از انتخابات ریاست جمهوری است. متأسفانه از سال ۱۹۹۰ تا به حال چنین آمار بالایی در خصوص اعدام نوجوانان وجود نداشته است. در همین حال، مقامات ایران به اعدام فعالان سیاسی و مدنی ادامه داده‌اند. اعدام آموزگاران عرب مانند هادی راشدی و هاشم شعبانی از اعضای گروه «الحوار»^۲ غلام‌رضا خسروی متهم به حمایت مالی و همکاری با سازمان مجاهدین خلق^۳ و محسن امیراصلاتی متهم به بدعت در دین^۴ و توهین به حضرت یونس مثال‌های اندکی از اعدام‌شوندگان سال پیش بوده‌اند. دیوان عالی کشور مجازات اعدام برای سهیل اعرابی را به جرم توهین به پیامبر در فیس‌بوک تأیید کرد و او هنوز در خطر اعدام قرار دارد.^۵

گزارش این سوال را در ذهن ایجاد می‌کند که آیا به کارگیری مجازات اعدام موضوع گفتگوی دوجانبه میان ایران و کشورهای بوده است که در صحنه بین‌المللی از مروجان اصلی لغو مجازات اعدام بوده‌اند؟ در صورتی که موضوع مجازات اعدام ایران جزو موضوعات اصلی این مذاکرات بوده، چرا آمار اعدام در زمان برگزاری همین مذاکرات دیپلماتیک افزایش پیدا کرده است؟ از آن مهم‌تر اینکه جامعه بین‌المللی چه سازوکارهای خاصی برای مواجهه با این روند دارد؟

محمود امیری‌مقدم مدیر و سخن‌گوی سازمان حقوق بشر ایران گفت: «علی‌رغم بهبود روابط ایران و جامعه جهانی، استفاده از مجازات اعدام در زمان ریاست جمهوری حسن روحانی رو به افزایش است. این وضعیت نباید ادامه داشته باشد. محدودیت در به کارگیری مجازات اعدام باید یکی از مطالبات اولیه در هر مذاکره میان جامعه بین‌المللی و ایران باشد. اکنون زمان آن است تا حقوق بشر از این مذاکرات بهره بگیرد.»

گزارش حاضر تنها چند روز قبل از بررسی ادواری وضعیت حقوق بشر در ایران توسط شورای حقوق بشر منتشر شده است. ایران در این بررسی باید پاسخ‌گوی بیش از ۲۹۰ توصیه در حوزه حقوق بشر باشد که ۳۹ مورد آن مربوط به مجازات اعدام است. در همین زمان مخالفت عمومی مردم در برابر مجازات اعدام در داخل کشور نیز افزایش پیدا کرده است. گفتمان عمومی در مورد اعدام در ملا عام در حال پیشرفت است. در کنار آن برخی از مقامات ایران لزوم تغییر قانون مبارزه با مواد مخدر را به منظور کاهش آمار اعدام مطرح کرده‌اند. اعمال تغییرات بیشتر در قوانین مربوط به اعدام نوجوانان نیز عنوان شده است. در همین زمان جنبش بخشش و عفو مجرمان در ایران در حال شکل‌گیری است به طوری که خانواده قربانیان بیش از پیش به کارگیری اعدام را به عنوان مجازات تقبیح می‌کنند.

رافایل چنویل هزان^۶ مدیر اجرایی سازمان «با هم علیه اعدام» گفت: «روابط دیپلماتیک و گزارش ادواری شورای حقوق بشر فرصت‌های خوبی برای بهبود وضعیت اعدام در ایران هستند، اما این قضیه نیازمند اراده‌ای قوی‌تر از جامعه جهانی و شرکای مذاکره‌ای ایران است.»

سازمان حقوق بشر و ای سی پی ام (با هم علیه اعدام) معتقد هستند که تعمیم و گسترش ماموریت گزارش‌گر مخصوص حقوق بشر سازمان ملل به ایران، نظارت نزدیک شورای حقوق بشر سازمان ملل بر توصیه‌های پذیرفته شده حقوق بشری توسط ایران، مشروط کردن بیشتر روابط جامعه بین‌المللی با ایران جهت کاهش مجازات اعدام و تقویت مبارزات جامعه مدنی علیه مجازات مرگ همه و همه ابزارهای هستند که جامعه بین‌المللی می‌تواند از آنها جهت محدودسازی مجازات اعدام در ایران بهره بگیرد.

سازمان حقوق بشر ایران و سازمان ای سی پی ام (با هم علیه اعدام) بر این باور هستند که لغو مجازات اعدام برای متهمان نوجوان، اعدام در ملا عام و اعدام در جرایم مواد مخدر حوزه‌هایی هستند که باید تمرکز بیشتری در سال ۲۰۱۵ بر آنها صورت گیرد.

1 <http://iranprimer.usip.org/blog/2014/dec/15/diplomacy-2014-better-ties-no-deal>

2 <http://iranhr.net/persian/?p=1159>

3 <http://iranhr.net/persian/?p=1461>

4 The Guardian: Iran hangs man for heresy, September 2014, 29

5 <http://www.hrw.org/news/02/12/2014/iran-death-sentence-facebook-posts>

6 Ensemble Contre la peine de mort, <http://www.abolition.fr/>

منابع

بسیاری از اعدام‌های صورت گرفته در ایران توسط رسانه‌های رسمی اعلام نشده است. بنابراین باید میان اعدام‌های «رسمی» و «غیر رسمی» تفاوت قایل شد. اعدام‌های رسمی اعدام‌هایی هستند که توسط وبسایت‌های رسمی قضایی ایران، پلیس، شبکه‌های ملی ایران و خبرگزاری‌های دولتی و روزنامه‌های ملی یا محلی اعلام عمومی می‌شود. اعدام غیر رسمی مواردی هستند که توسط هیچ منبع رسمی اعلام عمومی نمی‌شوند، ولی توسط منابع سازمان حقوق بشر ایران از طریق کانال‌ها و روابط غیر رسمی تأیید می‌شوند. منابع غیر رسمی گزارش‌های اعدام؛ اغلب شاهدان عینی، اعضای خانواده، وکلا، منابعی در داخل زندان‌ها و قوه قضاییه ایران هستند. سازمان حقوق بشر ایران فقط مطالبی را از منابع غیر رسمی منتشر می‌کند که توسط دو منبع مستقل دیگر تأیید شده باشد.

به دلیل فقدان شفافیت در سیستم قضایی ایران و فشار وارده بر خانواده قربانیان، بسیاری از گزارش‌های اعدام دریافت شده توسط سازمان حقوق بشر ایران قابل تأیید نیست. به همین دلیل، این موارد شامل آمار ارائه شده توسط این گزارش نیستند.

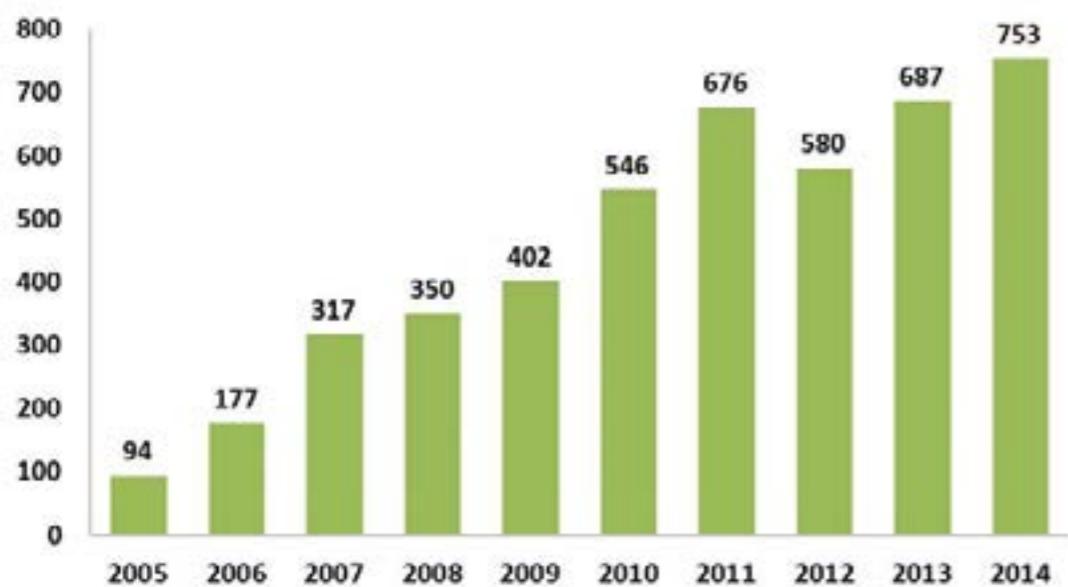
این گزارش کشته شدن «کول‌بران» و «کاسبان» مناطق مرزی که توسط مقامات نیروهای امنیتی در مرزهای شرقی و غربی ایران به قتل رسیدند را در بر نمی‌گیرد.

حقایق و ارقام

آمار اعدام در ده سال گذشته

نمودار فوق آمار اعدام‌های گزارش شده در ۱۰ سال گذشته توسط سازمان عفو بین‌الملل (۲۰۰۵-۲۰۰۷) و سازمان حقوق بشر ایران (۲۰۰۸-۲۰۱۴) را نشان می‌دهد.

Annual Executions in the Last 10 Years

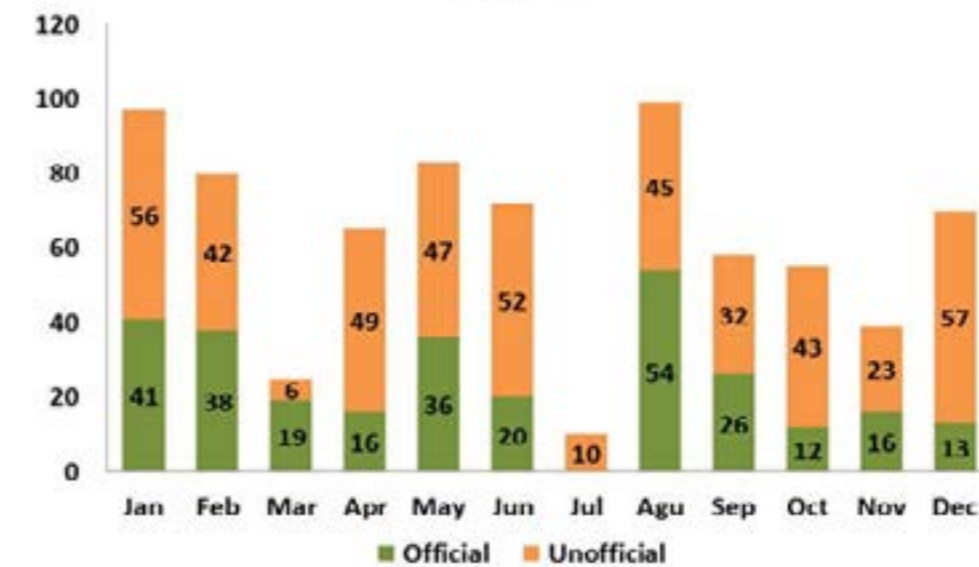
Iran Human Rights (c) 2014 Annual Report
on the Death Penalty in Iran

نگاهی اجمالی به آمار ماهیانه اعدام در سال ۲۰۱۴

Monthly overview of executions in 2014

Iran Human Rights (c) 2014 Annual Report on the Death Penalty in Iran

نمودار فوق تعداد اعدام در سال ۲۰۱۴ را در ماه‌های مختلف سال نشان می‌دهد. این نمودار در بر دارنده اعدام‌های رسمی به رنگ سبز و اعدام‌های غیر رسمی به رنگ زرد هستند. تعداد اعدام انجام شده در ماه مارس به دلیل عید نوروز ایرانیان و ماه جولای به دلیل ماه رمضان نسبتاً کم است.

روش‌های اعدام

کلیه اعدام‌های صورت گرفته در ایران در سال ۲۰۱۴ به روش به دار آویختن بوده است. در بیشتر موارد، اعدام در ملا عام به وسیله جرثقیل انجام شده است. در هر دو مورد اعدام در ملا عام و یا اعدام در داخل زندان، قربانی بر روی سکوی متحرک یا صندلی می‌ایستد و سپس سکو و صندلی از زیر پای او کشیده می‌شود. شایان ذکر است که آویزان شدن قربانی از شدت لازم برای شکستن گردن و مرگ ناگهانی برخوردار نیست. بنا بر این زندانیان با خفگی جان می‌دهند و اغلب چندین دقیقه طول می‌کشد تا به مرگ بیانجامد. در چندین مورد اعدام پس از چند دقیقه یا ثانیه پس از به دار آویختن متوقف شده و زندانی زنده مانده است. در حکم قصاص یکی از اعضای خانواده قربانی در اجرای اعدام شرکت می‌کند. در بعضی زندان‌ها مانند زندان رجایی شهر کرج اعدام با فشار دکمه‌ای جهت کنار رفتن درب سکوی زیر پای زندانی آغاز می‌شود. هرچند در بیشتر موارد زندانی بر روی صندلی ایستاده و سپس صندلی از زیر پای او کشیده می‌شود.

سازمان حقوق بشر گزارش‌های بسیاری از زندان‌های مختلف دریافت کرده مبنی بر این که در اعدام‌های تعدادی از زندانی‌ها، زندانیان یکی پس از دیگری به دار آویخته شده به طوری که قبل از نوبت خود، تماشاچی اعدام دیگر زندانیان هستند.^۷

7 Personal testimony of a witness to IHR

نگاهی اجمالی به آمار ماهیانه اعدام در سال ۲۰۱۴

در سال گذشته حداقل در چهار مورد از اعدام‌های صورت گرفته، اعدام پس از چند ثانیه و یا حتی چند دقیقه متوقف شد. در ۲۱ آوریل، مردی با هویت «ف م» که متهم به قتل بود، در زندان بندر عباس از اعدام جان سالم به در برد. او توسط خانواده قربانی پس از گذشت یک تا دو دقیقه از به دار آویخته شدن، مورد بخشش قرار گرفت.^۸

در ۲۳ آوریل مردی ۳۱ ساله با نام حسین که متهم به قتل دوستش و محکوم به مجازات اعدام بود، سه دقیقه پس از به دار آویخته شدن توسط خانواده قربانی مورد عفو قرار گرفت. حسین به هوش آمد و به بیمارستان منتقل شد و پس از سه روز بستری در بیمارستان به زندان تبریز بازگردانده شد.^۹

در روز ۱۷ ماه می زنی ۲۸ ساله با نام فرشته که متهم به قتل مادر شوهرش بود در زندان نوشهر به دار آویخته شد ولی ۱۰ ثانیه پس از آن مورد عفو قرار گرفت. حکم قصاص توسط خواهر شوهرش درخواست شده بود. وی چند ساعت بعد از عفو در حالی که هنوز در شوک بود و به سختی می‌توانست صحبت کند به خبرگزاری مهر گفت: «واقعاً آن دنیا رفتم. لحظه‌ای که طناب دور گردنم انداخته شد چیزی یادم نمی‌آید. هنوز باورم نمی‌شود زنده هستم و به زندگی برگشته‌ام. واقعاً این اتفاق معجزه‌ای الهی بود.»^{۱۰}

در ۱۴ دسامبر و در شهر کازرون استان فارس، مردی که متهم به قتل مرد دیگری بود، توسط اعضای خانواده قربانی ۱۴ ثانیه پس از به دار آویختن مورد بخشش قرار گرفت.^{۱۱}

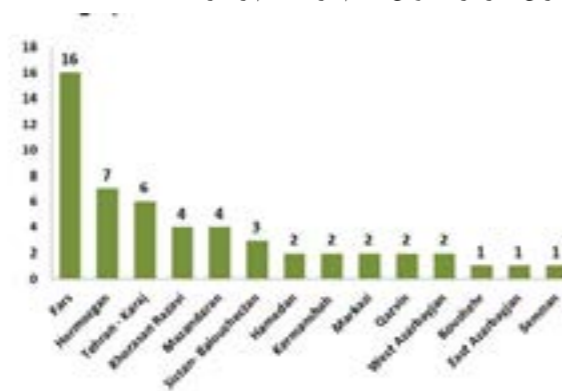
اعدام در ملا عام

در سال گذشته حداقل ۵۳ اعدام در ملا عام توسط رسانه‌های ایران گزارش شد. سه مورد دیگر نیز توسط منابع غیر رسمی گزارش شده است. این سه مورد در گزارش سالانه ذکر نشده، چرا که مکان و زمان اعدام نامشخص بوده است.

همان‌طور که ذکر شد، روند مرگ در روش به دار آویختن از دقیقه طول می‌کشد تا در نتیجه خفگی وقوع بیبوند. اعدام در ملا عام از سوی کمیته حقوق بشر به عنوان رفتاری تحقیرآمیز و غیرانسانی محکوم می‌شود.^{۱۲} علاوه بر این، کودکان نیز شاهد این گونه اعدام‌ها هستند مثلاً در سپتامبر سال ۲۰۱۳ کودکی هشت ساله در حین تماشای اعدام در هنگام بازی کودکانه اش جان خود را از دست داد.^{۱۳}

توزیع جغرافیایی اعدام در ملا عام

همانند سال‌های گذشته استان فارس بیشترین آمار در خصوص اعدام در ملا عام را دارد.

^۸ <http://www.dadhor.ir/Default.aspx?tabid=۱۷۶۱&articleType=ArticleView&articleId=۸۳۸۴>

^۹ <http://hamshahrionline.ir/details/۲۵۲۳۸۵>

^{۱۰} Fraru, ۱۸, May ۲۰۱۴: Woman pardoned few seconds after being hanged.

^{۱۱} <http://www.parsine.com/fa/print/۲۱۳۱۶۹>

^{۱۲} Human Rights Committee, Concluding Observations on the Islamic Republic of Iran, §۸, UN Doc. CCPR/C/۷۹/Add. ۲۵ (Aug ۱۹۹۳, ۳).

^{۱۳} Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran ۲۰۱۳-۱۴, page ۱۲ (citing <http://www.roozonline.com/persian/news/newsitem/archive/۲۰۱۳/۱۳/september/۰۴/article/-de۱۲bcf۷۵b.html>).

اختلاف نظر در مورد اعدام در ملا عام در جامعه ایران^{۱۴}

در سال‌های اخیر جامعه ایران توجه خاصی به تأثیرات منفی اعدام در ملا عام نظیر اثرات منفی روانی، اجتماعی و حتی مذهبی در جامعه نشان داده است. این اختلاف نظر در جامعه ایران میان حقوق‌دانان و مقامات قضایی ایران بر مبنای مزیت و یا زیان اعدام در ملا عام ادامه دارد. از سوی دیگر از مجتهدان اسلامی در خصوص ضرورت این نوع اعدام سوال شده است. بعضی از آنها به عواقب مضر مشاهده کودکان تأکید می‌کنند در حالی که دیگر کارشناسان نگران آسیب دیدن وجهه دین اسلام و نظام جمهوری اسلامی از منظر جامعه جهانی هستند.^{۱۷} حتی برخی مجتهدان در خصوص منع اعدام در ملا عام فتوا داده‌اند. آنها اغلب معتقدند اعدام در ملا عام هیچ ضرورت مذهبی - دینی ندارد و بزرگسالان باید از تماشای نوجوانان و کودکان جلوگیری کنند. این عده از مجتهدان بر این باور هستند که اگر اعدام در ملا عام تأثیر منفی در جامعه جهانی دارد و وجهه اسلام را خدشه‌دار می‌کند، گناه محسوب شده و بنا بر این حرام است.^{۱۸}

توصیه‌های «بررسی ادواری» (یوپه آر) در مورد اعدام در ملا عام

موضوع اعدام در ملا عام در ایران، توجه رسانه‌های بین‌المللی را به خود جلب کرده و باعث واکنش‌های بین‌المللی بسیاری بوده است. در دور دوم یوپه آر ایران در شورای حقوق بشر توصیه‌های زیر در مورد اعدام در ملا عام ذکر شده است:

- به کارگیری مجازات اعدام را کاملاً متوقف کنید. اعدام متهمان نوجوان را ممنوع کنید و از اعدام در ملا عام خودداری کنید. (مجارستان)
- ساز و کارهای فوری برای لغو مجازات اعدام نوجوانان زیر ۱۸ سال ترتیب دهید و اعدام در ملا عام را متوقف کنید. (نروژ)
- هر چه سریع‌تر به اعدام در ملا عام پایان دهید. (آلمان)

مسئولیت دولت در اجرای اعدام در ملا عام^{۱۹}

بر اساس قوانین ایران، دولت که توسط رئیس جمهور اداره می‌شود، هیچ قدرتی در خصوص موضوع اعدام و اجرای آن ندارد. قوه قضاییه خود دارای ساختار است و قدرتش را از رئیس قوه قضاییه که توسط ولی فقیه منتصب شده، می‌گیرد. در اعدام‌های مربوط به جرایم مواد مخدر نیز دادستان کل است که حکم اعدام را امضا می‌کند، اگر چه به نظر می‌رسد اعدام در ملا عام استثنایی بر این قانون باشد. بر اساس قانون، وظایف و اختیارات استان‌داران (کسانی که مستقیماً نماینده دولت هستند و نه نمایندگان دستگاه قضایی)، شورای امنیت استان‌ها (به ریاست استان‌داران) مسئولیت کامل در قبال نظم عمومی و آرامش جامعه دارند.^{۲۰} بنا بر این در کنار مقامات قضایی (قضات محلی)، دولت (استان‌داران) نیز بر چگونگی این حکم که آیا اعدام باید در ملا عام باشد یا خیر، قدرت و نفوذ دارد. به عنوان مثال در سال گذشته استان‌دار سیستان و بلوچستان ابتدا با اعدام در ملا عام سه متهم به تروریسم در استان مخالفت کرد.^{۲۱} سپس این تصمیم به دلیل فشارهای سیاسی تغییر کرد و زندانیان در ملا عام به دار آویخته شدند. این بدین معنی است که اگر چه حکم ابتدایی اعدام در ملا عام توسط قوه قضاییه گرفته می‌شود، ولی در صورتی که دولت اراده کند، می‌تواند از این مجازات جلوگیری کند. بنا بر این دولت به سرپرستی رئیس جمهور نیز مسئولیتی برابر با قوه قضاییه در آمار بالای اعدام در ملا عام در ایران دارد.

برای مثال مرد جوانی قبل از اعدام در ملا عام در تاریخ ۶ آگوست در کرج شلاق خورد. دولت روحانی بر اساس قانون ایران قدرت لغو اعدام در ملا عام را دارد و می‌تواند از این قدرت استفاده کند.

آمار اعدام قبل و بعد از انتخاب حسن روحانی به عنوان رئیس‌جمهور

علیرغم امیدواری‌ها و خوش‌بینی‌ها پس از انتخاب حسن روحانی به عنوان رئیس‌جمهور ایران، شاخص بسیار اندکی حاکی از بهبود وضعیت حقوق بشر در ایران دارد. در واقع آمار مقایسه‌ای اعدام در ۱۸ ماه قبل و بعد از انتخابات ریاست جمهوری نشان‌گر افزایش مجازات اعدام در ایران است.

۱۴ Tabasom Fanaian and Mahmood Amiry-Moghaddam, Public executions in Iran: an unfit measure in a modern society. In: ECPM Review on the death penalty in Iran, pp. ۲۰۱۴, ۹۰-۸۴.

۱۵ <http://www.khabaronline.ir/detail/۱۷۷۷۹۵/society/judiciary>

۱۶ <http://etamadnewspaper.ir/Released/۲۲۹/۱۷-۱۱-۹۱.htm>

۱۷ Question from Bayat Zanjani about public execution

۱۸ http://www.jamran.ir/fa/NewsContent-id_۳۶۹۰۳.aspx

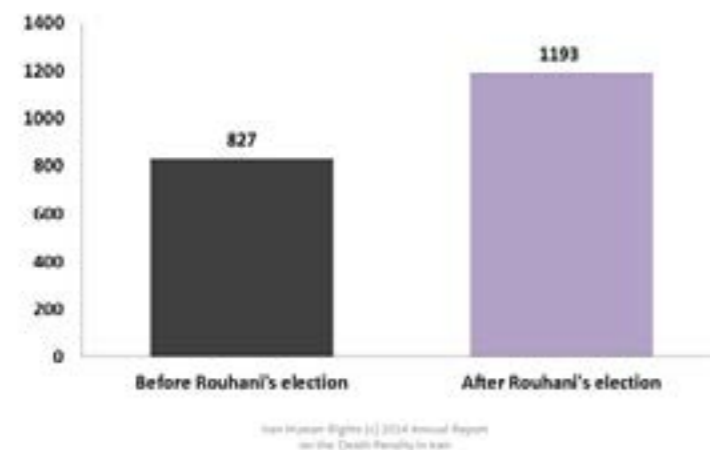
۱۹ Tabasom Fanaian and Mahmood Amiry-Moghaddam, Public executions in Iran: an unfit measure in a modern society. In: ECPM Review on the death penalty in Iran, pp. ۲۰۱۴, ۹۰-۸۴.

۲۰ <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/۹۴۹۳۲>

۲۱ <http://asrehamoon.ir/vdcjvaei.uqevmzsfu.html>

Executions in the 18 months before and after Rouhani's election

نمودار فوق حاکی از این است که تعداد اعدام صورت گرفته در دوران هجده ماهه پس از ریاست جمهوری حسن روحانی بسیار بیشتر از قبل انتخاب وی بوده است. در همین مدت، آمار اعدام نوجوانان زیر ۱۸ سال نیز در بالاترین نرخ سالانه خود از دهه هفتاد تا کنون بوده است.^{۲۲}

ریس قوه قضاییه ایران در سال ۲۰۰۸ با صدور حکمی خواستار توقف اعدام‌ها در ملا عام شد. پس از آن اجرای اینگونه اعدام‌ها به مدت سه سال کاهش یافت. اما پس از گذشت سه سال، آمار مربوط به این اعدام‌ها افزایش یافته است. سال گذشته، در یک مورد حکم اعدام در ملا عام دو زندانی تغییر کرد و برای اعدام به زندان برده شدند.^{۲۳} هنوز نامشخص است که آیا این تغییر حکم دلیل سیاسی داشته و یا به دلایل دیگر بوده است. از سوی دیگر آمار و ارقام سال ۲۰۱۵ روشن خواهند کرد که آیا سیاست دولت در خصوص اجرای احکام در ملا عام تغییر کرده است یا خیر؟

نقش رئیس‌جمهور و دولت او در به کارگیری مجازات اعدام

همان‌طور که در بخش قبل نیز ذکر شد، رئیس‌جمهور از طریق استاندارانش تأثیر مستقیم بر اجرای مجازات‌هایی نظیر شلاق، قطع اعضای بدن و اعدام دارد. اگر چه شاهد کاهش آمار اعدام در ملا عام در سال گذشته بوده‌ایم، ولی ایران هنوز در میان کشورهای دیگر از آمار بالایی در اعدام در ملا عام برخوردار است. در حقیقت ایران در کنار عربستان سعودی در راس فهرست کشورهای هستند که این نوع از اعدام را انجام می‌دهند.

از سوی دیگر شاهد افزایش آمار اعدام در مدت ریاست جمهوری حسن روحانی هستیم. هر چند قوه قضاییه در آرایه حکم اعدام و اجرای آن دارای قدرت است؛ ولی رئیس‌جمهور و هیچ‌یک از نمایندگان دولت و وزیران به روند افزایشی اعدام اعتراضی نکرده‌اند. به نظر می‌رسد مساله اعدام از اولویت‌های دولت حسن روحانی محسوب نمی‌شود. در صورتی که توجه جامعه جهانی به این مساله و گنجاندن آن در فهرست مذاکرات با دولت ایران می‌تواند منجر به تغییر این رویه شود.

اتهام‌ها

تعداد زیادی از جرایم در ایران وجود دارد که در صورت ارتکاب، مجازات اعدام را به همراه دارد و این تعداد بالاترین آمار در جهان است. اتهاماتی نظیر زنا، زنا با محارم، تجاوز، لواط، توهین به حضرت محمد و پیامبران بزرگ دیگر، در اختیار داشتن و یا فروش مواد مخدر، سرقت برای چهارمین بار و قتل عمد، محاربه (محاربه با خدا)، افساد فی الارض (فساد بر روی زمین)، فساد مالی و قاچاق انسان، که در کنوانسیون حقوق مدنی و سیاسی در زمره «جدی‌ترین» جرایم محسوب نمی‌شوند، طبق قوانین ایران از جرایم مشمول مجازات‌های حدی به شمار می‌آیند.

مروری بر قانون کیفری اسلام و جرایم دربردارنده مجازات اعدام در گزارش سالانه سال ۲۰۱۳ ذکر شده است.^{۲۴}

۲۲ Amnesty International, Executions of Juveniles Since ۱۹۹۰. <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/executions-of-child-offenders-since-۱۹۹۰->

۲۳ <http://www.tabnak.ir/fa/news/۴۵۳۳۱/>

۲۴ United Nations, Situation of Human Rights in the Islamic Republic of Iran: Report of the Secretary-General,

U.N. Doc. A/۳۷/۶۸, Sept. ۱۴, ۲۰۱۳, ۱۰; see also Iran Human Rights and Together Against the Death Penalty, Annual Report on the Death Penalty in Iran

۲۵ International Covenant on Civil and Political Rights, Article ۶

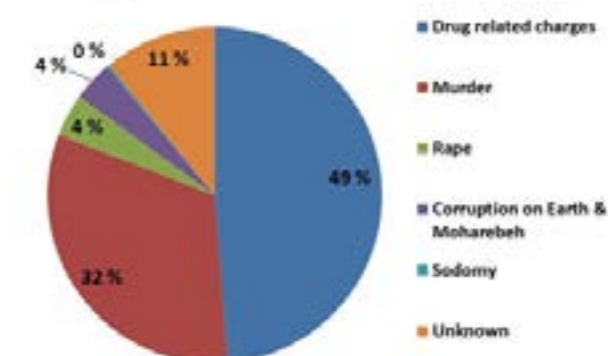
۲۶ Annual Report on the Death Penalty in Iran – ۱۳-۱۰, ۲۰۱۳

اعدام‌های سال ۲۰۱۴ بر مبنای اتهامات وارده

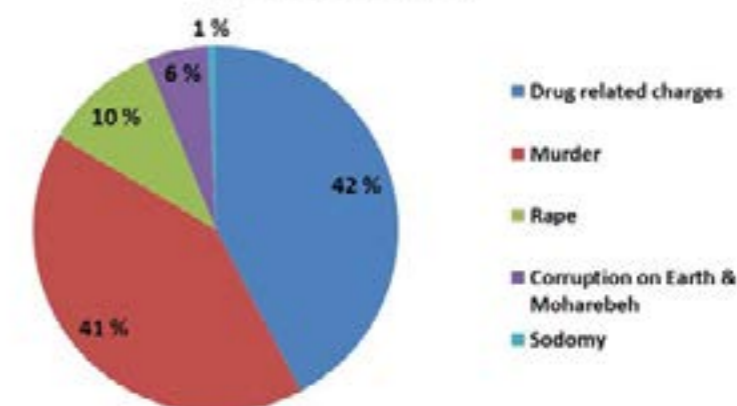
در سال‌های پیش، بیشترین جرایم محکومیت به اعدام در ایران شامل حمل و نگهداری و فروش مواد مخدر، قتل عمد، تجاوز، محاربه و افساد فی الارض بوده است. برای نخستین بار در ۵ سال گذشته آمارهای رسمی اعدام در جرایم مربوط به مواد مخدر تقریباً با جرایم مربوط به قتل برابر بوده است.

Charges for all executions

این نمودار نشانگر جرایمی است که حکم اعدام در پی دارد و هر دو نوع اعدام رسمی و غیر رسمی را شامل می‌شود. محاربه و افساد فی الارض بیشتر برای جرایمی نظیر آدم‌ربایی، سرقت مسلحانه، جاسوسی، وابستگی سیاسی و ایدئولوژیک است.

Charges for the Official Executions

این نمودار فقط داده‌های آماری مربوط به اعدام‌های رسمی در ایران است. برای اولین بار در پنج سال گذشته تعداد جرم قتل عمد با جرایم مواد مخدری که به مجازات اعدام منتهی می‌شوند، برابری می‌کند. بسیاری از دادگاه‌ها و پرونده‌هایی که نهایتاً به مجازات اعدام منتهی می‌شوند از لحاظ استانداردهای بین‌المللی کاملاً ناعادلانه محسوب می‌شوند. به دلیل فقدان شفافیت در مسایل قضایی ایران، بیشتر جرایم و اتهامات ذکر شده در این گزارش توسط منابع مستقل تایید نشده‌اند.

جرایم مربوط به مواد مخدر

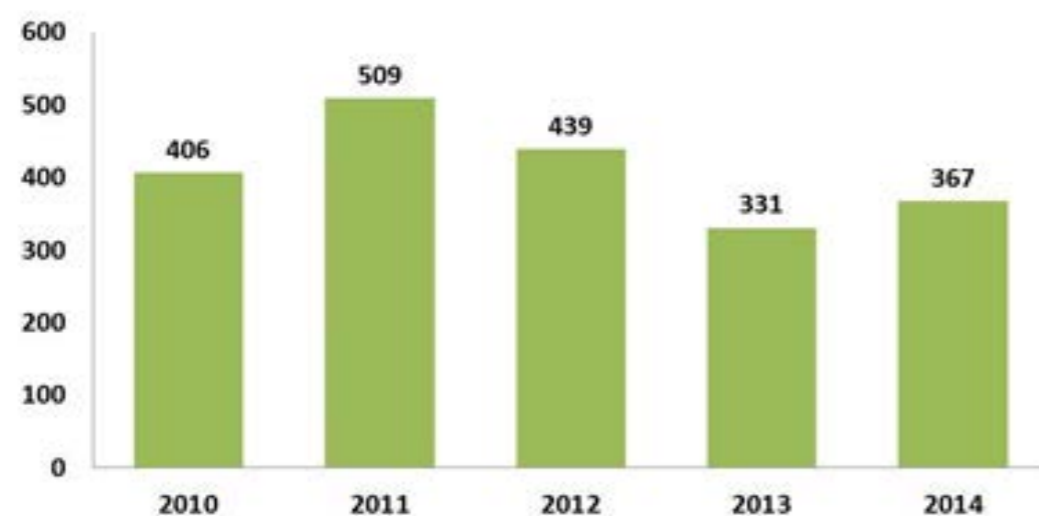
قانون مبارزه با مواد مخدر

بر اساس این قانون در موارد زیر مجازات اعدام می‌تواند اعمال شود:

کاشت خشخاش، گیاهان کوکا و یا بذر شاهدانه با هدف تولید مواد مخدر، قاچاق بیش از ۵ کیلوگرم تریاک و یا حشیش به ایران، خرید، در اختیار داشتن، حمل و یا پنهان کردن بیش از ۵ کیلوگرم تریاک و دیگر مواد مخدر مذکور (مجازات در محکومیت سوم). قاچاق، خرید و فروش، تولید، توزیع و صادرات بیش از ۳۰ گرم هروئین، مورفین، کوکائین، یا مشتقات آنها. قانون مبارزه با مواد مخدر به طور واضح حق درخواست تجدید نظر به عنوان یکی از موارد تاکید شده در حقوق بشر را نقض می‌کند. بر اساس ماده ۳۲ این قانون، مجرمانی که حکم‌شان از سوی قاضی قطعی شده است، هیچ گونه حق تجدید نظر ندارند.

اعدام جرایم مربوط به مواد مخدر

Drug-related executions 2010-2014

ظرف پنج سال گذشته، جرایم مربوط به مواد مخدر بیشترین آمار اعدام در ایران را داشته‌اند.^{۲۷} بر اساس گزارش‌های اعدام، از سال ۲۰۱۰ دست کم ۲۰۵۲ نفر به دلیل جرایم مواد مخدر در ایران اعدام شده‌اند. در سال ۲۰۱۳ در مقایسه با سه سال قبل از آن شاهد کاهش آمار اعدام مربوط به این جرم بوده‌ایم. هرچند که این کاهش مستمر نبوده است و در سال ۲۰۱۴ دست کم ۳۶۷ نفر با همین جرم به دار آویخته شدند که ۱۲۳ نفر از آنها توسط مقامات رسمی اعلام شدند.

مقامات ایرانی مدعی هستند آن دسته از جرایم مواد مخدر که حکم اعدام برایشان صادر شده است، سازمان‌یافته و قاچاق مسلحانه بوده‌اند. فقدان شفافیت در پروسه پرونده‌های قضایی و سیستم قضایی ایران نیز به این موضوع دامن می‌زند چرا که به این نوع جرایم در دادگاه انقلاب و پشت درهای بسته رسیدگی می‌شوند و حتی نام اغلب اعدام‌شدگان تا به حال شناسایی نشده است. گروه‌های حقوق بشری، گزارش‌های بسیاری مبنی بر ناعادلانه بودن شرایط دادگاه و اعتراف‌گیری از متهمان تحت شکنجه و زور دریافت کرده‌اند. به عنوان مثال سعید صدیقی^{۲۸} فردی بود که علیرغم فراخوان‌های مکرر گزارشگر ویژه سازمان ملل مبنی بر لغو اعدام، نهایتاً در اکتبر ۲۰۱۲ اعدام شد.^{۲۹} علاوه بر این متأسفانه بیشترین اعدام‌های صورت گرفته مربوط به قشر به حاشیه رانده شده جامعه ایران بوده است.

^{۲۷} <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE۲۰۱۱/۰۹/۱۳/en/۰۵۶۴۴-۰۶۴۴۴-۹۶۵۶۴۴-b۶-۰۶۲۴۲۳۲۳۰۸۱۶۲/mde۱۳۰۹۰۲۰۱۱en.pdf>

^{۲۸} <http://iranhr.net/persian/?p=۹۵>

^{۲۹} <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=۱۲۶۸۸&LangID=E>

جرایم مربوط به مواد مخدر

این قانون شرط اعمال مجازات اعدام برای جرایم مربوط به مواد مخدر را ارتکاب برای بار چهارم در موارد زیر دانسته است: کاشت خشخاش، گیاهان کوکا و یا بذر شاهدانه با هدف تولید مواد مخدر، قاچاق بیش از ۵ کیلوگرم تریاک و یا حبشیش به ایران، خرید، در اختیار داشتن، حمل و یا پنهان کردن بیش از ۵ کیلوگرم تریاک و دیگر مواد مخدر مذکور (مجازات در محکومیت سوم). قاچاق، خرید و فروش، تولید، توزیع و صادرات بیش از ۳۰ گرم هروئین، مورفین، کوکائین، یا مشتقات آنها. قانون مبارزه با مواد مخدر به طور واضح حق درخواست تجدید نظر به عنوان یکی از موارد تأکید شده در حقوق بشر را نقض می کند. بر اساس ماده ۳۲ این قانون، مجرمانی که حکم‌شان از سوی قاضی قطعی شده است، هیچ گونه حق تجدید نظر ندارند.

مبارزه جهانی علیه قاچاق مواد مخدر و نسبت آن با اعدام

دفتر جرایم مواد مخدر سازمان ملل متحد ظرف دهه‌های اخیر همکاری و مشارکت فراوانی با ایران در زمینه مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر کرده است. بسیاری کشورهای اروپایی میلیون‌ها دلار برای مبارزه با این گونه جرایم برای ایران فراهم کرده‌اند. اخیراً گزارشی در خصوص ارتباط میان هزاران اعدام انجام شده در ایران و تخصیص بودجه دفتر سازمان ملل برای مبارزه با مواد مخدر صورت گرفته است.^{۳۰-۳۱} سازمان های حقوق بشر ایران و «با هم علیه اعدام» دجه در زمینه مبارزه با مواد مخدر ایران را مشروط به لغو مجازات اعدام در این زمینه کرده اند. ۳۲-۳۳

تعدادی از کشورها مانند دانمارک، ایرلند^{۳۴} و انگلستان کمک‌های مالی مبارزه با مواد مخدر خود را به ایران متوقف کرده‌اند. هرچند که دفتر سازمان ملل در جرایم و قاچاق به تمجید از مقامات ایرانی به دلیل مبارزه علیه جرایم مواد مخدر ادامه می‌دهند بدون اینکه آمار بالای اعدام‌های صورت گرفته را در نظر بگیرند. یوری فدوتو، مدیر اجرایی دفتر سازمان ملل در جرایم و مواد مخدر قبل از نشست بین‌المللی «تلاش‌های جهانی برای مبارزه با مواد مخدر» که در ماه مارس ۲۰۱۳ در شهر وین برگزار شد، خطاب به گزارشگران گفت^{۳۵}: «ایران، نقش فعالی را در مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر ایفا می‌کند».

فدوتو در خصوص گزارش اعلام شده در مورد موفقیت ایران در مصادره ۳۸۸ تن تریاک (معادل ۷۲ درصد از کل تریاک موجود در جهان) گفت: «این اقدام ایران بسیار تأثیرگذار و برانگیزنده است». محمود امیری‌مقدم سخنگو و مدیر سازمان حقوق بشر ایران در پی اظهارات او گفت: «مقدار مواد مخدر مصادره شده توسط ایران، تنها نتیجه مثبتی است که ایران به دفتر سازمان ملل در جرایم و مواد مخدر ارائه داده است؛ اما هیچ مدرکی که نشان دهنده کاهش جرایم مربوط به مواد مخدر به واسطه همکاری این سازمان با ایران باشد، وجود ندارد. از سوی دیگر دفتر سازمان ملل در جرایم و قاچاق مواد مخدر نمی‌تواند به صدها اعدام انجام شده در ایران که در زیر پرچم مبارزه با مواد مخدر صورت می‌گیرد، بی‌تفاوت باشد. دفتر سازمان ملل باید مسوولیت خود در این ماجرا را بپذیرد».^{۳۶}

اگر چه کاهش چشم‌گیری در خصوص اعدام‌های جرایم مربوط به مواد مخدر وجود ندارد، به نظر می‌رسد توجه جهانی بر روی این موضوع و مقامات ایرانی تأثیراتی داشته است.

تغییر در قانون مبارزه با مواد مخدر:

تغییر در لفظ یا تغییر در عمل

در سال‌های اخیر مقامات ایرانی به تعداد رو به افزایش اعدام مجرمان مربوط به مواد مخدر به عنوان نشانه‌ای مثبت در زمینه تلاش علیه قاچاق مواد مخدر افتخار کرده‌اند. تا این که در ۲۴ مارس ۲۰۱۴ جواد لاریجانی رییس شورای حقوق بشر قوه قضاییه در پی اعدام‌های متعدد پیرامون جرایم مواد مخدر عنوان کرد: «ما انتظار داریم جهان برای خدمت عظیمی که به بشریت کرده‌ایم سپاسگزار باشد. متأسفانه سازمان‌های بین‌المللی به جای خوشنودی و تشویق ایران فقط از افزایش آمار اعدام در ایران که ناشی از رویارویی قاطعانه با جرایم مواد مخدر است به عنوان موتور برای حمله‌های حقوق بشری به جمهوری اسلامی ایران استفاده می‌کنند».^{۳۷-۳۸}

در ۴ دسامبر ۲۰۱۴ جواد لاریجانی در مصاحبه‌ای که به زبان انگلیسی با شبکه فرانسه ۲۴ داشت، گفت: «هیچکس از آمار بالای اعدام در ایران راضی و خوشنود نیست». وی افزود: «ما شدیداً در حال تلاش هستیم تا این قانون را تغییر دهیم. اگر موفق باشیم و قانون توسط نمایندگان مجلس تأیید شود، ۸۰ درصد اعدام‌ها از بین خواهد رفت».^{۳۹} این قضیه برای خود ما هم صرف نظر از کشورهای اروپایی از اهمیت خاصی برخوردار است». جالب توجه اینکه سخنان او از طریق خبرگزاری فارس نیز منتشر شد.^{۴۰}

۳۰ European Aid for Executions – Reprieve, ۲۰۱۴

۳۱ Daily mail, Special report, ۱۴ December ۲۰۱۴

۳۲ <http://iranhr.net/persian/?p=۱۷۰۷>

۳۳ <http://iranhr.net/persian/?p=۱۰۴>

۳۴ <http://www.thejournal.ie/ireland-iran-drugs-۱۱۶۶۱۵۲-Nov۲۰۱۳/>

۳۵ <http://uk.reuters.com/article/۱۱۰۳/۲۰۱۴/uk-iran-drugs-un-idUKBRE2A-PA۲۰۱۴۰۳۱۱>

۳۶ <http://iranhr.net/persian/?p=۱۲۷۸>

۳۷ <http://www.tasnimnews.com/Home/Single۳۰۲۸۷۱>

۳۸ <http://www.iranhumanrights.org/۳/۲۰۱۴/larijani-executions/>

۳۹ Mohammad Javad Larijani's interview with France۲۴, December ۲۰۱۴, ۴

۴۰ <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۱۳۹۳۰۹۱۲۰۰۰۶۳۷>

این قضیه توسط قوه قضاییه نیز منعکس شد. آیت‌الله صادق لاریجانی، برادر جواد لاریجانی و رییس قوه قضاییه نیز بر نیاز تغییر قانون مبارزه با مواد مخدر تأکید کرده است. او در دو جلسه تشکیل یافته در دسامبر ۲۰۱۴ متذکر شد: «در مورد موضوع مواد مخدر و قاچاق به نظر می‌رسد که به تغییراتی در قانون نیاز داریم؛ زیرا هدف نهایی وضع قوانین، ایجاد عدالت است؛ در حالی که در واقع این هدف اغلب تحقق پیدا نمی‌کند»^{۴۱-۴۲}

بر اساس این اظهارات می‌توان دریافت که مقامات ایرانی حداقل در ظاهر پذیرفته‌اند که اعدام ابزار خوب و مناسبی برای مبارزه با مواد مخدر نبوده است.

با این وجود باید دید این اظهارات تا چه حد نشانگر اراده‌ای قوی جهت سیاست تغییر قانون توسط مقامات ایرانی بوده است. پاسخ‌های ایران به توصیه‌های شورای حقوق بشر نشان‌دهنده این خواهد بود که ایران در آینده به کجا خواهد رفت.

تعداد زیادی از کشورها به ایران توصیه کرده‌اند تا به میثاق بین‌المللی حقوق مدنی سیاسی که مجازات اعدام را برای جرایم بسیار جدی محدود کرده، احترام بگذارد. در زیر توصیه‌هایی ذکر شده است که اعدام جرایم مبارزه با مواد مخدر مستقیماً و صریحاً در آن ذکر شده است:

- به حقوق کیفری اصلاحیه‌ای اضافه کنید تا مجازات اعدام برای جرایم مربوط به قاچاق مواد مخدر را استثنا کند. (اسپانیا)
- مهلتی قانونی برای مجازات اعدام در نظر بگیرید. در عین حال که نگاهی به لغو آن خصوصاً در جرایم مربوط به مواد مخدر و جرایم دیگری داشته باشید که از لحاظ استانداردهای بین‌المللی به عنوان جرایم جدی شناخته نمی‌شوند. (ایتالیا)

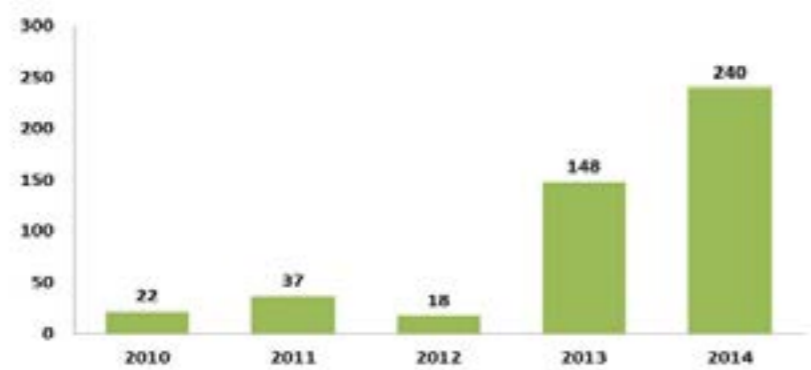
اتهام به قتل عمد – قصاص

قصاص:

مجازات قصاص ریشه تلافی‌جویانه دارد و در قانون جدید کیفری ایران نیز به رسمیت شناخته شده است. قانون مجازات کیفری به طور قطعی مجازات اعدام را برای مجرمان قتل عمد عنوان نکرده است؛ چرا که مجازات قتل عمد از نوع «قصاص» است؛ بدین معنی که تصمیم به مجازات فرد مجرم، بر عهده خانواده قربانی است که مفهومی تلافی‌جویانه دارد.

قصاص در سال ۲۰۱۴

Executions for murder charges (Qisas) 2010-2014

در مقایسه با سال ۲۰۱۳ شاهد افزایش چشم‌گیر آمار قصاص در ایران بوده‌ایم. با دست کم ۱۴۸ مورد اعدام به اتهام قتل عمد، تعداد این نوع اعدام در سال ۲۰۱۳ هفت برابر بیشتر از میانگین قصاص در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲ بوده است.^{۴۳} این افزایش تا سال ۲۰۱۴ نیز ادامه داشته است. در سال ۲۰۱۴ دست کم ۲۴۰ نفر به اتهام قتل عمد اعدام شده‌اند و تنها ۵۰ درصد از این اعدام‌ها توسط رسانه‌های رسمی اعلام شده است.

نمودار فوق، تعداد اعدام‌های انجام شده با اتهام قتل عمد را در پنج سال اخیر نشان می‌دهد. این تعداد در سال ۲۰۱۴ دو برابر سال ۲۰۱۳ بوده است و حدود ۹ برابر بیشتر از میانگین همین آمار در فواصل سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲ بوده است.

۴۱ <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۱۳۹۳۰۹۱۲۰۰۰۴۱۲>

۴۲ <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/۱۲/۲۰۱۴/iran-end-death-penalty-drug-cases.html#>

۴۳ <http://iranhr.net/persian/?p=۱۲۸۲>

بخشش: سبک شهروندان برای گفتن نه به اعدام

همان طور که قانون کیفری ایران مسوولیت قصاص قاتل را بر دوش خانواده قربانی نهاده است، در عین حال فرصت بخشش و عفو را نیز برایش فراهم کرده است. با افزایش آمار صدور حکم اعدام برای جرم قتل عمد توسط دادگاهها شاهد موج عظیمی از عفو و بخشش در ایران هستیم. اصغر جهانگیری رییس سازمان زندان‌های ایران به خبرگزاری فارس گفت: «از آغاز سال ۱۳۹۲ تا ۶۸۱ مورد عفو و بخشش اعضای خانواده قربانی را شاهد بوده‌ایم.»^{۴۴}

سازمان حقوق بشر ایران به زودی گزارشی از «قصاص و عفو» در ایران منتشر خواهد کرد.

محاربه، بغه و افساد فی الارض

به دلیل تعریف بسیار مبهم این مفاهیم، اتهامات محاربه (جنگ افروزی علیه خدا) و افساد فی الارض (فساد بر روی زمین) در مورد طیف وسیعی از اتهامات استفاده می‌شود. از سوی دیگر شروطی نیز در خصوص صدور این احکام مد نظر قرار می‌گیرد.

به دلیل تعریف بسیار مبهم این مفاهیم، اتهامات محاربه (جنگ افروزی علیه خدا) و افساد فی الارض (فساد بر روی زمین) در مورد طیف وسیعی از اتهامات استفاده می‌شود. از سوی دیگر شروطی نیز در خصوص صدور این احکام مد نظر قرار می‌گیرد.

محاربه، فساد فی الارض در قانون

ماده ۲۷۹ قانون جدید مجازات اسلامی محارب را فردی تعریف کرده است که به مخالفت با خدا و مبارزه با او می‌پردازد:

ماده ۲۷۹ - محاربه عبارت از کشیدن سلاح به قصد جان، مال یا ناموس مردم یا ارباب آنها است، به نحوی که موجب ناامنی در محیط گردد. راهزنان، سارقان و قاچاقچیان که دست به سلاح ببرند و موجب سلب امنیت مردم و راه‌ها شوند طبق این قانون محارب شناخته می‌شوند.

ماده ۲۸۲ - مجازات اعدام برای جرم محاربه در نظر گرفته است در حالی که قاضی اختیار دارد مجازات‌های جایگزینی دیگری نظیر صلب، قطع دست راست و پای چپ و نفی بلد را انتخاب کند.

بر اساس قانون مجازات سابق، اتهام محاربه معمولاً علیه مخالفان سیاسی نظام و مردمی که با گروه‌های سیاسی خارج از کشور در ارتباط بودند، استفاده می‌شد. قانون جدید مجازات، آنها را تحت عنوان افساد فی الارض و بغه آورده است. در قانون جدید مجازات اسلامی اصطلاح جدیدی با عنوان «بغه» آمده که در قانون قبلی وجود نداشت. این بخش از قانون، دامنه صدور مجازات مرگ برای مجرمان با اتهام افساد فی الارض را گسترش داده است.

ماده ۲۸۶ واژه افساد فی الارض را این طور تعریف کرده است: «هرکس به طور گسترده، مرتکب جنایت علیه تمامیت جسمانی افراد، جرایم علیه امنیت داخلی یا خارجی کشور، نشر اکاذیب، اخلال در نظام اقتصادی کشور، احراق و تخریب، پخش مواد سمی و میکروبی و خطرناک یا دایر کردن مراکز فساد و فحشا یا معاونت در آنها گردد به گونه‌ای که موجب اخلال شدید در نظم عمومی کشور، ناامنی یا ورود خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد یا اموال عمومی و خصوص، یا سبب اشاعه فساد یا فحشا در حد وسیع گردد، مفسد فی الارض محسوب و به اعدام محکوم می‌گردد».

اعدام برای جرایم محاربه، افساد فی الارض در سال ۲۰۱۴

دست کم ۳۰ نفر در سال ۲۰۱۴ به اتهام محاربه و افساد فی الارض در ایران اعدام شدند. بیشتر این افراد به خاطر ارتکاب سرقت مسلحانه اعدام شده‌اند. از آن جایی که محاکمه این زندانیان در دادگاه انقلاب و پشت درهای بسته صورت گرفته، امکان تأیید آنها توسط منابع مستقل وجود نداشته است. شایان ذکر است بسیاری از زندانیان به دلیل داشتن باورهای سیاسی و عقیدتی ضد نظام جمهوری اسلامی و امنیت ملی در ایران اعدام شدند

۴۴ <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۱۳۹۳۱۰۰۳۰۰۱۰۸۱>

وابستگی سیاسی و عقیدتی

از سال ۲۰۱۰ حداقل ۶۰ نفر به دلیل وابستگی‌های سیاسی و عقیدتی اعدام شده‌اند که مقامات قضایی از اتهامات محاربه، افساد فی الارض و یا بغه در مورد آنان استفاده کرده‌اند. در بسیاری از آنها هیچ نمونه‌ای مبنی بر ارتباط مجرمان با عمل خشونت‌آمیز احراز نشده است. بسیاری از آنها مخالفان سیاسی، اعضای گروه‌های ممنوع و مخالف نظام، اعضای خانواده آنها و یا از نزدیکان و اقوام مبارزان مسلح مخالف نظام بوده‌اند. علاوه بر این، بخش زیادی از این اعدام‌ها گروه‌های اثنیکی مانند بلوچ، کرد و عرب را در برمی‌گیرد.^{۴۵} گزارش‌های بسیاری در خصوص انجام محاکمه ناعادلانه و اعتراف زی دریافت شده است. حتی در بسیاری موارد اعدام آنها به طور سری و بدون اطلاع خانواده و وکیل آنها صورت گرفته و اغلب، اجساد آنها برای دفن به خانواده‌هاشان تحویل داده نشده است.

هاشم شبانه و هادی راشدی: ترویج زبان مادری

در سال ۲۰۱۴ دو آموزگار عرب تبار وابسته به گروه الحوار به جرم محاربه اعدام شدند. محکومیت و نهایتاً اعدام آنها منجر به سرزنش عمومی و بین‌المللی ایران توسط گروه‌های حقوق بشری بین‌المللی شد.^{۴۶} شعبانی قبل از اعدام و اعترافاتی را که زیر شکنجه بیان کرده بود پس گرفت و اعلام کرد: «من به دنبال حقی مشروع که هر فرد با هر ملیتی در دنیا باید واجدش باشد، هستم؛ آن هم برخورداری از حق زندگی آزادانه با حقوق کامل شهروندی است. با وجود همه این تراژدی و بدبختی که برای من در زندگی وجود دارد، من تا به حال از هیچ سلاحی برای مبارزه تحت عنوان این جرایم بی‌رحمانه غیر از قلمم استفاده نکردم».^{۴۷}

علی چیشاط و خالد موسوی: شکنجه برای اعتراف

علی چیشاط، سید خالد موسوی و سلمان چایانی نوامبر ۲۰۱۲ در روستای کعب خلف مسلم از توابع شهرستان شوش در استان خوزستان بازداشت شدند. آنها به مدت هفت ماه بدون دسترسی به وکیل و اعضای خانواده‌شان در سلول‌های انفرادی بازداشتگاه اداره اطلاعات اهواز حبس بودند. طی مدت حبس غیرقانونی این سه تن در سلول‌های انفرادی، مقامات امنیتی آنها را به منظور اعتراف برای دست داشتن در انفجار خط لوله گاز طبیعی چغازنبیل در نزدیکی روستای کعب خلف مسلم سپتامبر ۲۰۱۳ در معرض شکنجه‌های شدید قرار دادند.

آنها جهت "اعتراف" به مشارکت در بمب‌گذاری خط لوله گاز طبیعی چغازنبیل در پرس‌تی‌وی، شبکه تلویزیونی انگلیسی زبان جمهوری اسلامی ایران، ظاهر شدند. به غیر از این اعترافات اجباری، شواهد دیگری بر دست داشتن این افراد در انفجار خط لوله گاز طبیعی چغازنبیل وجود ندارد. در واقع، مقامات ابتدا اعلام کردند که انفجار یک حادثه بود. بر خلاف فراخوانی کارشناسان سازمان ملل و خبرگزاری‌های حقوق بشری^{۴۸}، در ماه ژوئن ۲۰۱۴ سید محمدباقر موسوی، قاضی شعبه دوم دادگاه انقلاب اهواز، این سه نفر را به «محاربه» محکوم کرد. بر اساس این حکم، علی چیشاط و خالد موسوی به اعدام و سلمان چایانی به ۲۵ سال حبس در تبعید در شهر یزد محکوم شدند.^{۴۹}

^{۴۵} Iran Human Rights Review, The Death Penalty in Iran: Fighting Crime or an Instrument to Spread Fear? by Mahmood Amiry-Moghaddam and Tabassom Fanaian (Jan. ۲۰۱۴) (citations omitted); Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran ۲۰۱۳-۱۲, accessed April ۲۰۱۳, <http://iranhr.net/spip.php?article۷۴۰>; Death Penalty Worldwide (citing Intl. Campaign for Human Rights in Iran, "Iran Should Halt as Rate of Hangings Accelerates," accessed Jan. ۲۰۱۳, <http://www.iranhumanrights.org/۱۰۲۰۱۳/executions>); Intl. Fed. For Human Rights, Death Penalty in Iran: A State Terror Policy-Special Update for ۱۱th World Day Against the Death Penalty, Oct. ۲۰۱۳, ۹; Sonya Angelica Diehn, Arab Activists Face Execution on Iran's Death Row, <http://www.theguardian.com/world/۲۰۱۴/feb/۱۳/iran-middleeast>

^{۴۶} <http://iranhr.net/persian/?p=۱۱۵۹>

^{۴۸} Ahmed Shaheed's official website, Urgent appeal to halt execution of Ahwazi Arab men, ۲۱ May ۲۰۱۴

^{۴۹} <http://iranhr.net/persian/?p=۱۴۷۹>

غلامرضا خسروی: کمک ماله به سازمان مجاهدین خلق

غلامرضا خسروی در سال ۲۰۰۷ دستگیر شد و به اتهام حمایت مالی و اطلاعاتی از سازمان مجاهدین خلق به شش سال حبس محکوم شد. در سال ۲۰۱۰ او دوباره به اتهام محاربه محکوم به اعدام شد که این امر نقض کامل قوانین ایران و حقوق بشر را در پی داشته است. گزارش‌ها حاکی از این است که او تحت شرایط روحی و فیزیکی بسیار سخت شکنجه شده و نهایتاً در تاریخ ۱ ژوئن ۲۰۱۴ اعدام شد.^{۵۰}

مسلمانان سنی در معرض اعدام

در میان اقلیت‌های مذهبی، سنی‌ها بیش از از دیگران با برخورد مقام‌های قضایی ایران مواجه شده‌اند. در دسامبر سال ۲۰۱۲ شش سنی کرد در زندان قزل حصار کرج اعدام شدند. دست کم ۳۳ نفر از آن‌ها نیز حکم اعدام دارند. سازمان حقوق بشر ایران در مورد خطر اعدام چهار سنی کرد با نام‌های **جمشید و جهانگیر دهقانی** (برادر)^{۵۱}، **حامد احمدی و کمال مولایی**، **صدیق محمدی و هادی حسینی** که در سال ۲۰۰۹ بازداشت شدند^{۵۲-۵۳}، هشدار داده بود. آن‌ها به همراه شش تن دیگر متهم به دست داشتن در ترور یک روحانی سنی نزدیک به حکومت شده‌اند. این افراد هرگونه ارتباط با ترور را انکار می‌کنند و مدعی‌اند که بازداشت‌شان پیش از ترور این روحانی بوده است. آن‌ها در شعبه ۲۸ دادگاه انقلاب متهم به محاربه و محکوم به اعدام شده‌اند.^{۵۴}

زندانیان اقلیت قویع محکوم به اعدام به دلیل باورهای سیاسی و مذهبی

زندانیان کرد، بزرگ‌ترین گروه زندانی به دلیل وابستگی‌های سیاسی و مذهبی هستند. براساس گزارش‌های رسیده از زندانیان سیاسی برای ۶۲ زندانی کرد حکم اعدام صادر شده و آن‌ها در زندان، در انتظار اعدام هستند.^{۵۵} بر اساس این اطلاعات ۲ نفر آذری، ۱۴ نفر بلوچ و ۳ نفر عرب نیز شرایط مشابهی دارند. آمار واقعی ممکن است بیش‌تر از این تعداد باشد. در ۱۹ فوریه ۲۰۱۵ شش زندانی که در انتظار اعدام بودند، از بند عمومی به زندان مرکزی منتقل شدند. پنج نفر از زندانیان به دلیل ارتباط با گروه‌های مخالف کرد به اعدام محکوم شدند. **سامان نسیم** زمانی که هفده ساله بود، دستگیر شد. بر طبق گزارش‌های غیررسمی، **حبیب‌الله و علی افشاری** ممکن است اعدام شوند. در زمان نوشتن این گزارش، هیچ خبر رسمی درباره تایید احکام و وضعیت آن‌ها وجود نداشت.^{۵۶}

یونس آقاییان از اقلیت‌های قومی آذری و عضو گروه بصران، از جمله شش زندانی بود که در تاریخ ۱۸ فوریه به محل نامعلومی منتقل شد. او در سال ۲۰۰۴ دستگیر شد و به اتهام محاربه در سال ۲۰۰۹ به اعدام محکوم شد.^{۵۷}

زانبار و لقمان مرادی نیز در شمار اعدام‌شدگان هستند. گزارش شده است که از آنان تحت شکنجه اقرار گرفته شده که پسر یک روحانی ارشد حکومتی در استان کردستان را ترور کرده‌اند و در مبارزه مسلحانه علیه جمهوری اسلامی با گروه‌های ضدنظام همکاری داشته‌اند.^{۵۸}

مه‌آفرید امیرخسروی: محکوم به اعدام به جرم افساد فی الارض در کلاهبرداری اقتصادی

امیر خسروی در ۲۴ ماه می به جرم کلاهبرداری محکوم به اعدام شد. دفتر دادستان عمومی تهران اعلام کرد امیر خسروی یکی از چهار نفر محکوم به اعدام برای اختلاس ۲.۶ میلیارد دلاری سال ۲۰۱۲ بود که در زندان اوین به دار آویخته شد. در زمان افشای این فساد اقتصادی، برخی از اعضای دولت وقت نیز متهم به دست داشتن در این فساد بودند، اما در نهایت هیچ یک از مقام‌های رسمی متهم نشدند.^{۵۹}

۵۰ <http://iranhr.net/persian/?p=۱۴۶۱>

۵۱ <http://iranhr.net/۰۶/۲۰۱۴/iranian-political-prisoner-gholamreza-khosravi-was-executed-this-morning/>

۵۲ <http://iranhr.net/۰۱/۲۰۱۳/ihf-strongly-condemns-executions-of-salafi-kurd-prisoners-in-iran/>

۵۳ <http://iranhr.net/۰۶/۲۰۱۴/iran-halt-execution-of-۳۳-sunnis/>

۵۴ <http://iranhr.net/۰۶/۲۰۱۴/urgent-four-sunni-prisoners-of-conscience-scheduled-to-be-executed-tomorrow/>

۵۵ <http://iranhr.net/۱۰/۲۰۱۳/four-kurdish-sunni-prisoners-of-conscience-in-imm>

۵۶ <http://unitediran.org/political-prisoners-database/>

۵۷ <http://iranhr.net/۰۲/۲۰۱۵/increasing-concern-that-iranian-authorities-have-executed-saman-naseem/>

۵۸ <http://iranhr.net/۰۶/۲۰۱۲/death-row-political-prisoner-yunes-aghayan-is-awaiting-justice/>

۵۹ Amnesty International; Lives of two Kurdish death row prisoners at risk, ۱۸ October ۲۰۱۳

محسن امیراصلانی: اعدام شده به اتهام افساد فی الارض

محسن امیر اصلانی ۳۷ ساله در ۲۴ سپتامبر سال ۲۰۱۴ به جرم افساد فی الارض اعدام شد.^{۶۰} او به دلیل فعالیت‌هایش که مقامات ایران آن را نوعی بدعت تلقی می‌کردند، دستگیر شد. امیراصلانی به کار روان‌درمانی مشغول بود، اما جلساتی در خصوص خواندن و قرائت قرآن برگزار می‌کرد و تفسیر شخصی خودش را از قرآن داشت. به عنوان نمونه او اعتقاد داشت داستان یونس پیامبر، قصه‌ای نمادین است.^{۶۱} مقام‌های قضایی ایران دلیل اعدام امیراصلانی را نه عقاید مذهبی او، بلکه برقرار کردن رابطه جنسی با افرادی که در کلاس‌های او حاضر بودند، عنوان کردند. شایان ذکر است براساس مدارک حاضر در دادگاه، که سازمان حقوق بشر نیز به آن دسترسی داشته است، شاهدان ادعای روابط جنسی با شاگردانش را رد کرده‌اند و دیوان عالی کشور سه بار محکومیت او به مجازات اعدام را غیرمحمول دانسته است. بر اساس گفته کارشناسان حقوقی پرونده محسن امیراصلانی نمونه خوبی از استبداد و سیاست‌زدگی قوه قضاییه ایران است.^{۶۲}

ارتداد و دیگر جرایم مذهبی

ماده ۲۶۲ قانون مجازات اسلامی توهین به پیامبر اسلام (سب‌النبی) و دیگر پیامبران بزرگ را تحت مجازات اعدام قرار داده است. اخیراً دیوان عالی کشور حکم اعدام روح‌الله توانا متهم به توهین به پیامبر را تایید کرده است. ارتداد دینی، جادوگری و سحر و دیگر جرایم مانند آن در قانون جدید مجازات اسلامی ذکر نشده است، اگر چه ارتداد دینی به طور جداگانه و به طور خاص در ماده ۲۶ اشاره شده است. بر اساس شریعت اسلام مجازات ارتداد مرگ است که قاضی می‌تواند در آن مداخله کند.

سهیل عربی، در خطر اعدام به اتهام توهین به پیامبر در فیس بوک

سهیل اعرابی ۳۰ ساله به اتهام توهین به پیامبر در فیس بوک به اعدام محکوم شده است.^{۶۳} او نوامبر ۲۰۱۳ در خانه‌اش دستگیر شد. دادگاه کیفری تهران به پرونده او رسیدگی کرد و او را در ماه آگوست او را به اتهام سب‌النبی به اعدام محکوم کرد. قاضی همچنین او را به افساد فی‌الارض متهم کرد. در نوامبر ۲۰۱۴ دیوان عالی کشور حکم او را تایید کرد. حکم اعدام سهیل اعرابی منجر به واکنش‌های بین‌المللی شده است. انجمن ائتلاف جهانی علیه اعدام، که جنبش مسیحی سیاسی اروپا و سازمان حقوق بشر ایران نیز از اعضای آن هستند، عنوان کرده است: «اعمال مجازات اعدام در ایران نقض علنی و آشکار قواعد و مقررات تلقی می‌شود و ایران براساس میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی باید به آزادی بیان و عقیده احترام بگذارد.»^{۶۴}

لواط و برقراری رابطه سکس با هم‌جنس:

بر اساس قانون جدید مجازات اسلامی حد لواط برای فاعل، در صورت عتف، اکراه یا دارا بودن شرایط احصان، اعدام و در غیر این صورت صد ضربه شلاق است. حد لواط برای مفعول در هر صورت (وجود یا عدم احصان) اعدام است. این قانون بدین معنی است که مجازات فاعل در صورتی که مجبور به انجام عمل شده و ازدواج کرده باشد، اعدام است. در صورتی که فاعل غیرمسلمان و مفعول، مسلمان باشد، مجازات فاعل اعدام است. در سال ۲۰۱۴ دو نفر به جرم لواط دستگیر شدند. براساس اطلاعات اخذ شده از رسانه‌ها دو فرد موسوم به عبدالله ق و سلیمان ق در ملاعام در شهر شیراز به دار آویخته شدند.^{۶۵-۶۶}

۶۰ <http://iranhr.net/۰۵/۲۰۱۴/man-hanged-charged-with-economic-corruption/>

۶۱ <http://iranhr.net/۰۹/۲۰۱۴/mohsen-amir-aslani-executed-this-morning/>

۶۲ The Guardian; Iran hangs man for heresy, September ۲۰۱۴, ۲۹

۶۳ http://www.academia.edu/۱۰۲۶۴۹۱۸/Chronicle_of_an_Execution_The_Case_of_Mohsen_Amir_Aslani

۶۴ <http://www.hrw.org/news/۲۰۱۲/۲۰۱۴/iran-death-sentence-facebook-posts>

۶۵ <http://www.worldcoalition.org/iran-soheil-arabi-facebook-insult-prophet-death-penalty-violation.html>

۶۶ <http://iranhr.net/۰۸/۲۰۱۴/five-executions-in-public-and-one-in-the-prison-two-men-executed-for-sodomy/>

اعدام نوجوانان

کشور ایران تعداد بسیار زیادتری از نوجوانان را در مقایسه با کشورهای دیگر به اعدام محکوم می‌کند. بر اساس گزارش سالانه سازمان حقوق بشر ایران در فاصله زمانی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۴ حداقل ۴۲ نوجوان به اعدام محکوم شده و به دار آویخته شدند.^{۶۷} هشت نوجوان در سال ۲۰۱۳، چهار نوجوان در سال ۲۰۱۱، دو نوجوان در سال ۲۰۱۰، پنج نوجوان در سال ۲۰۰۹ و ۹ نوجوان در سال ۲۰۰۸ به دار آویخته شدند.^{۶۸} در حال حاضر حدود ۱۶۰ نوجوان در صف اعدام در زندان‌های ایران هستند. در عمل دولت ایران نوجوانان زیر ۱۸ سال را در صف اعدام‌شوندگان در زندان‌ها ننگه می‌دارد تا به سن قانونی اعدام برسند.^{۶۹} به عنوان مثال دفتر سازمان ملل در گزارش خود خاطر نشان کرده است.^{۷۰} که در ژانویه ۲۰۱۳ یک جوان ۲۱ ساله به دلیل جرمی که در هفده سالگی مرتکب شد^{۷۱}، اعدام شده است. از سوی دیگر پسر جوان ۱۸ ساله ای در زندان کازرون به دلیل ارتکاب قتل عمد در سن چهارده سالگی به دار آویخته شد.^{۷۲}

اعدام نوجوانان بر اساس قوانین ایران

قانون جدید مجازات اسلامی سن قانونی برای احراز مجرمیت نوجوانان را طبق شریعت اسلام ۹ سال برای دخترها و ۱۵ سال برای پسرها تعیین کرده است. بدین معنی که اگر دختر بالای ۹ سال و پسر بالای ۱۵ سال مرتکب جرایم «مخاربه با خدا» مانند ارتداد و یا «جنایت» مانند قتل عمد شوند، مستحق اعدام خواهند بود.^{۷۳} نوجوانان زیر ۱۸ سال که متهم به حدود و قصاص هستند، در صورتی که قاضی تشخیص دهد ماهیت جرم را درک نکرده اند^{۷۴} و یا در کمال عقل آن‌ها شبهه داشته باشد، ممکن است به اعدام محکوم نشوند.^{۷۵} ماده ۸۸ در مورد جرایم تعزیری است که آن‌ها را مستحق مجازات شدید نمی‌داند.

قانون جدید مجازات اسلامی این موضوع را روشن نکرده است که آیا استثنای مجازات اعدام برای مجازات‌های تعزیری نوجوانان زیر ۱۸ سال که تحت شمول قانون مبارزه با مخدر قرار می‌گیرند نیز قابل تعمیم است یا خیر؟^{۷۴} در یک نظر مشورتی صورت گرفته در ۳۱ می سال ۲۰۱۴ توسط اداره حقوقی قوه قضاییه، تایید شده است که نوجوانان زیر هجده سال محکوم به اعدام که تحت شمول قانون مبارزه با مخدر هستند، باید بر اساس مجازات‌های جایگزین قانون جدید مجازات اسلامی محکوم شوند^{۷۷}. هرچند هنوز روشن نیست که آیا دادگاه‌های انقلاب اسلامی که صلاحیت رسیدگی به جرایم مواد مخدر را دارند خود را با قانون جدید مجازات اسلامی تطبیق داده اند یا خیر؟

اعدام مجرمان نوجوان در سال ۲۰۱۴

بر اساس گزارش‌های رسیده، سازمان حقوق بشر ایران تایید کرده است حداقل ۱۳ نوجوان در سال ۲۰۱۴ اعدام شده‌اند که این تعداد در حقیقت بالاترین آمار پس از سال ۱۹۹۰ است^{۷۸}. اعدام دو نفر از آن‌ها توسط رسانه‌های داخل ایران تایید شده است. اعدام ۱۲ نوجوان دیگر توسط حداقل دو منبع غیر رسمی متفاوت که شامل گروه حقوق بشر ایران و اعضای خانواده و شاهدان عینی است، تایید شده. دو نفر از این تعداد به دلیل جرایم مربوط به مواد مخدر اعدام شده‌اند، در حالی که بقیه آن‌ها به دلیل ارتکاب قتل عمد، محکوم به قصاص شده بودند.^{۷۹}

مهراس رضایح: به دار آویخته شده توسط پدر بزرگ

بلاغ نیوز گزارش کرده است که مهراس رضایی مرتکب به قتل عمد پسرعمویش در سن ۱۷ سالگی بوده است^{۸۰} توسط پدر بزرگش در ۲۵ فوریه سال ۲۰۱۴ در شهر جویباران به دار آویخته شد.^{۸۱}

حسن غلامح: ارتکاب قتل عمد در سن چهارده سالگی

حسن غلامی از نوجوانانی بود که خبر اعدامش توسط رسانه‌های داخلی کشور ایران اعلان عمومی شد. او مرتکب قتل عمد در سن چهارده سالگی بوده است و هفت سال پس از ارتکاب به قتل در سن بیست و یک سالگی در زندان شیراز به دار آویخته شد. این در حالی است که خانواده او هیچ اطلاعاتی در خصوص به دار آویخته شدن او نداشتند.^{۸۲}

^{۶۷} <http://www.irna.ir/fa/News/68/1261787> <http://iranhr.net/۰۲/۲۰۰۹/iran-human-rights-at-least-35-executions-in-2008-in-iran/>

^{۶۸} <http://iranhr.net/۰۲/۲۰۰۹/iran-human-rights-at-least-35-executions-in-2008-in-iran/>

^{۶۹} <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=۱۴۷۸۰&LangID=E>

^{۷۰} International Federation for Human Rights, Iran: death penalty, (April ۲۸, ۲۰۰۹); Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran – ۲۰۱۳, (forthcoming), ۱۹.

^{۷۱} Death Penalty Worldwide (citing the International Federation for Human Rights, Death Penalty in Iran: A State Terror Policy Special Update for ۱۱th World Day Against the Death Penalty, (Oct. ۹, ۲۰۱۳); Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran – ۲۰۱۳, (forthcoming), ۳۰.

^{۷۲} Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran:

Report of the Secretary-General, ¶۱۷, U.N. Doc. A/۳۷۷/۶۸, (Sept. ۲۰۱۳, ۱۰)

Report of the Secretary-General, ¶۱۷, U.N. Doc. A/۳۷۷/۶۸, (Sept. ۲۰۱۳, ۱۰)

ابراهیم حاجح: ارتکاب قتل عمد در سن شانزده سالگی^{۸۴}

ابراهیم حاجتی روز یکشنبه ۲۰ آوریل سال ۲۰۱۲ در زندان وکیل‌آباد مشهد به دار آویخته شد. ابراهیم چهار سال قبل از اعدامش در یک نزاع در روستایی در اطراف مشهد، عبدالله (۱۹ ساله) را به قتل رسانده بود. ابراهیم در زمان ارتکاب جرم شانزده ساله بود و به قصاص محکوم شد. خانواده ابراهیم فقط چند ساعت پیش از اجرای حکم، از اعدام او باخبر شدند به دار آویختن او توسط رسانه‌های ایران اعلان عمومی نشد.

جنت میر، پسر افغان ۱۵ ساله به ارتکاب جرم مربوط به مواد مخدر به دار آویخته شد:

جنت میر، پسر افغان ۱۵ ساله در آوریل ۲۰۱۴ به ارتکاب جرم مربوط به مواد مخدر به دار آویخته شد. بر اساس گزارش‌ها او امکان دسترسی به وکیل و مشاوره حقوقی نداشته است و همین موضوع به نگرانی مربوط به برگزاری دادگاه عادلانه برای او و پنج افغان همراه او دامن می‌زند. اعدام‌ها در زندان اصفهان صورت گرفتند. پرونده جنت میر توسط کمیساری عالی حقوق بشر در سازمان ملل با توجه به اعدام او در سن ۱۷ سالگی، مورد اشاره قرار گرفت.^{۸۴} هرچند خانواده جنت‌میر عنوان می‌کنند که او هنگام خروج از افغانستان به سمت ایران سیزده ساله بود و اعدام او تنها دو سال پس از آن تاریخ بوده است. به گزارش رادیو آزادی، جنت میر و پنج نفر دیگر اعدام شده در اصفهان همه به اتهامات مرتبط با مواد مخدر به اعدام محکوم شده بودند. در مصاحبه ای با رادیو آزادی، برادر جنت میر «نازک میر»^{۸۵} گفت که «جنت‌میر یک پسر کلاس نهم مدرسه بود که دو سال پیش افغانستان را به قصد ایران ترک کرده بود. او توسط مقامات ایرانی بازداشت شد و به اتهام قاچاق مواد مخدر به اعدام محکوم شد. او امکان دسترسی به وکیل مدافع را نداشت و مقام‌های ایرانی اجازه انتقال جنازه او به افغانستان را ندادند. به همین دلیل خانواده مجبور به دفن جنت‌میر در اصفهان شدند». مشخص نیست که آیا جنت میر در زمان دستگیری ۱۵ سال داشت یا در زمان اعدام.

توصیه‌های یوپه‌آر در مورد اعدام نوجوانان

بخش عمده ۳۹ توصیه شورای حقوق بشر در مورد اعدام، مربوط به اعدام نوجوانان در ایران است. لیست کاملی از این توصیه‌ها در بخش پایانی گزارش آمده است.

زنان

بر اساس گزارش‌های رسیده به سازمان حقوق بشر ایران حداقل ۲۶ زن در سال ۲۰۱۴ در ایران اعدام شده‌اند که اعدام ۹ نفر از آن‌ها توسط منابع رسمی تایید شده است. با توجه به این که هنوز بیش‌تر از ۵۰ درصد اعدام شدگان زن در ایران یا فقط با نام مخفف هستند و یا هویت‌شان شناسایی نشده است، احتمال این که آمار آن‌ها بیش‌تر از این تعداد باشد نیز وجود دارد.

حقایق در باره زنان اعدام شده در سال ۲۰۱۴

فقط اعدام ۹ نفر از بیست و شش زن اعدام شده، توسط مقام‌های رسمی اعلام شد.

- ۱۸ نفر از آنان به اتهام جرایم مربوط به مواد مخدر اعدام شدند، اما فقط اعدام ۳ تن از آن‌ها توسط مقام‌های رسمی اعلام شد.
- ۸ نفر از آنان محکوم به قصاص به دلیل قتل عمد بودند که فقط دربار ۶ نفر از آن‌ها به شکل رسمی اطلاع‌رسانی صورت گرفت.
- ۲ نفر از آنان بر اساس گزارش‌های غیررسمی، پاکستانی بوده‌اند.

^{۷۳} Iran Human Rights, "Execution of Juveniles in Iran: prisoner executed for murder committed at age ۱۴; another juvenile offender scheduled for execution tomorrow." accessed March ۲۰۱۴, ۱۱, <http://iranhr.net/۰۹/۲۰۱۳/execution-of-juveniles-in-iran-prisoner-executed-for-murder-committed-at-age-14-another-juvenile-offender-scheduled-for-execution-tomorrow/>

^{۷۴} Id., Art. ۲۰ (۱۳), ۱۴۷; Human Rights Watch, Codifying Repression: An Assessment of Iran's New Penal Code (Human Rights

Watch, ۲۲-۲۱, ۲۰-۱۲. The ages of ۹ and ۱۵ years is according to the lunar calendar.

^{۷۵} Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran: Report of the Secretary-General, ¶۱۷, U.N. Doc. A/۳۷۷/۶۸

(Sept. ۲۰۱۳, ۱۰); Iran Penal Code (۲۰۱۳), Art. ۹۱.

^{۷۶} Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran – ۲۰۱۳, (forthcoming), ۱۸.

^{۷۷} Iran Penal Code (۲۰۱۳), Art. ۸۸.

^{۷۸} Advisory opinion, Legal Office of the Judiciary, May ۲۰۱۴, ۳۱.

<http://edarehoququy.ir/Default.aspx?tabid=۴۹۸۸&articleType=ArticleView&articleId=۸۷۶۹۸>

فرزانه مرادی، ازدواج در سن ۱۵ سالگی^{۸۷}

همسر فرزانه مرادی، یکی از بستگان دور پدری او بود. فرزانه در سن ۱۵ سالگی ازدواج کرد و یک سال بعد فرزند دختری به دنیا آورد. او از زندگی زناشویی اش راضی نبود و بر اساس گفته‌های فرزانه، سعید فردی که فرزانه اعلام کرده بود قاتل واقعی است، از فرزانه خواسته تا اتهام قتل را به گردن بگیرد چرا که به دلیل مادر بودن او، احتمال اعدام کردنش وجود ندارد. پس از قتل فرزانه آن را به عهده گرفت، اما پس از یک سال وقتی متوجه شد سعید آزاد شده و او به عنوان متهم پرونده شناخته می‌شود، اعترافات خود را پس گرفت. او آرزو داشت دخترش را قبل از اعدام ملاقات کند، چرا که در طول دوران شش ساله زندان، دخترش را ندیده بود. ولی این آرزوی او برآورده نشد. فرزانه در روز ۴ مارچ ۲۰۱۴ در زندان اصفهان به دار آویخته شد. به گفته عبدالصمد خرمشاهی، وکیل فرزانه مرادی، هنگامی که حکم قصاص تاسید شد، اولیای دم نه درخواست دیه کردند و نه حاضر به گذشت شدند و در نهایت مقامات زندان زمان اعدام او را به وکیلش اعلام نکردند که این خود نقض آشکار قوانین ایران است.^{۸۸}

ریحانه جباری، قتل به انگیزه دفاع ناموسی^{۸۹}

علیرغم حجم بسیار زیاد کمپین‌های بین‌المللی برای نجات ریحانه جباری بیست و شش ساله، او در ۲۵ اکتبر ۲۰۱۴ به دار آویخته شد. او در سال ۲۰۰۷ به اتهام قتل مرتضی سربندی، کارمند سابق وزارت اطلاعات، دستگیر شد. پس از دستگیری، دو ماه در سلول انفرادی زندان اوین زندانی بود و هیچ گونه دسترسی به وکیل و خانواده اش نداشت. او سریعاً پس از دستگیری به قتل عمد اعتراف کرد، در حالی که هیچ دسترسی به وکیل نداشت. او اظهار کرد که دلیل اصلی قتل، دفاع از خود بوده است. ریحانه جباری در سال ۲۰۰۹ توسط دادگاه کیفری ایران به قصاص محکوم و این حکم توسط دیوان عالی کشور نیز تایید شد. پرونده ریحانه توجه بخش زیادی از مردم در داخل و خارج از ایران را به خود جلب کرد و به همین دلیل برنامه اعدام او دو بار در ۱۵ آوریل و ۲۹ سپتامبر به تعویق افتاد.

شهر بانو و ناهید: فقر، اعتیاد و قتل

شهر بانو یکی از موارد نادر است که نه انگیزه ناموسی داشته و نه فرد مقتول همسرش بوده است. شهر بانو قتل را چنین شرح می‌دهد: مدتی بود که مشکل مالی داشتم و به یک نفر مبلغی را بدهکار بودم. طلبکار هر روز به در خانه ما می‌آمد و پولش را می‌خواست اما من پولی نداشتم تا به او بدهم تا اینکه تصمیم گرفتم از همسایه‌مان قرض بگیرم اما او هم به من پول نداد. وی ادامه داد: روز حادثه وقتی پسر من - حمید - از مدرسه بازگشت، دو نفری به خانه مقتول رفتیم و با ربابه به خاطر گرفتن پول درگیر شدیم. در این لحظه پسر من با چوب ضربه‌ای محکم به سر مقتول کوبید و او نقش بر زمین شد. من روسری به دور گردنش انداختم و فشار دادم تا خفه شد. سپس طلاهای او را سرقت کردیم و از آنجا بیرون آمدیم و چند روز بعد هم طلاها را فروختیم.

حکم شهر بانو سحرگاه چهارشنبه ۱۹ شهریور ماه در زندان رجایی شهر اجرا شد. آخرین زنی که به اتهام قتل در سال ۲۰۱۴ میلادی اعدام شد ناهید نام داشت. ناهید هم به اتهام کشتن همسرش دانیال به اعدام محکوم شده بود و حکمش در دیماه ۹۳ در زندان رجایی شهر اجرا شد. ولی انگیزه ناهید از همسرکشی فقر بود. او در توضیحاتش گفته بود: «من و دانیال چند سال قبل با هم ازدواج کردیم تا اینکه هر دو به مصرف مواد اعتیاد پیدا کردیم. به خاطر تهیه پول مواد مجبور شدیم وسایل زندگی‌مان را بفروشیم به طوری که دیگر چیزی برای فروش نداشتیم. زندگی خیلی دشواری داشتیم تا اینکه شوهرم پیشنهاد داد خودمان را از زندگی خلاص کنیم. من هم قبول کردم. قرار شد من ابتدا او را به قتل برسانم و بعد خودکشی کنم. بند ساک را به دور گردنش پیچیدم و آنقدر فشار دادم تا اینکه جان خودش را از دست داد. وقتی خواستم خودکشی کنم، ترسیدم و پشیمان شدم به خاطر همین پلیس را باخبر کردم و مدعی شدم که دانیال خودکشی کرده است.»

لیست و جزئیاتی درباره ۲۹ زنی که در سال ۲۰۱۴ اعدام شده اند در سایت سازمان حقوق بشر ایران آمده است.

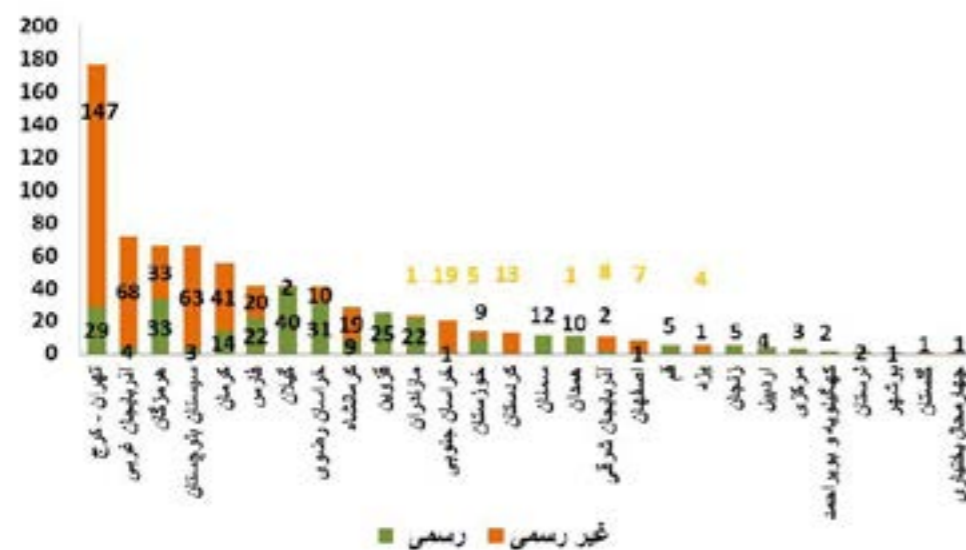
۸۷ Amnesty International, Executions of Juveniles Since ۱۹۹۰, <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/executions-of-child-offenders-since-۱۹۹۰->,
 ۸۰ <http://iranhr.net/۰۵/۲۰۱۴/afghan-juvenile-executed-in-iran-for-drug-related-charges/>
 ۸۱ Local news website Bloghnews, ۲۶ February ۲۰۱۴: Grandfather executed his own grandson, <http://www.bloghnews.com/vdcftmdm.w6decagiiw.html>
 ۸۲ <http://iranhr.net/۰۳/۲۰۱۴/execution-of-a-minor-offender-in-iran/>
 ۸۳ <http://fedaghi.ir/archives/۷۵۶۰>

اعدام‌های مخفیانه و اعلام نشده

همان طور که قبلاً ذکر شد فقط درباره برخی از اعدام‌ها توسط مقام‌های رسمی اطلاع‌رسانی شده است. سازمان حقوق بشر ایران گزارش‌هایی از صدها اعدام دریافت کرده است که هیچ کدام توسط منابع رسمی ایرانی اعلام نشده‌اند. بعضی از اعدام‌ها بدون هیچ‌گونه اطلاعی به خانواده و وکیل، به شکل مخفیانه انجام شده و بعضی از آن‌ها فقط در رسانه‌ها اعلام نشده‌اند. شایان ذکر است این گزارش فقط حاوی اعدام‌هایی است که یا به شکل رسمی اعلام شده یا توسط گزارش‌های غیررسمی ولی با اطلاعات کافی دریافت شده است. ما بر این باور هستیم که آمار واقعی اعدام در ایران بسیار بیش تر از گزارش ارایه شده است. در سال ۲۰۱۴ سازمان حقوق بشر ایران گزارش‌های مختلفی از اعدام‌های مخفیانه از ۱۸ زندان مختلف در سراسر ایران دریافت کرده است.

توزیع جغرافیایی اعدام‌های رسمی و غیر رسمی

Iran Human Rights (c) 2014 Annual Report on the Death Penalty in Iran

نمودار فوق نشان دهنده توزیع جغرافیایی اعدام‌های رسمی (سبز) و اعدام‌های غیررسمی (زرد) است. زندان‌های تهران / کرج، ارومیه / بلوچستان / کرمان و بندعباس زندان‌هایی هستند با بیشترین آمار اعدام‌های مخفیانه. این در حالی است که زندان کرج و تهران دارای زندانیانی با همه انواع قومیت‌ها و شهرستان‌هاست. شمار زیادی از زندانیان حاضر در زندان‌های ارومیه و بلوچستان از میان کردها، آذری‌ها و بلوچ‌ها هستند. گیلان در زمره استان‌هایی است که بیشترین تعداد آمار اعدام‌های اعلام شده به صورت رسمی در سال ۲۰۱۴ را دارد.

۸۴ More details on Facebook page of "Imam Ali Society"

۸۵ <http://www.ohchr.org/FR/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=۱۴۷۸۰&LangID=F>

۸۶ <http://da.azadiradio.org/content/transcript/۲۵۳۲۲۲۴۵.html>

۸۷ <http://iranhr.net/۰۳/۲۰۱۴/farzaneh-moradi-a-۲۶-year-young-woman-was-hanged-this-morning/>

۸۸ Farzaneh Moradi was executed, Iranian Students' News Agency (ISNA), ۴. March ۲۰۱۴

۸۹ <http://www.theguardian.com/world/۲۰۱۴/oct/۲۵/iran-reyhaneh-jabbari-executes-appeals>

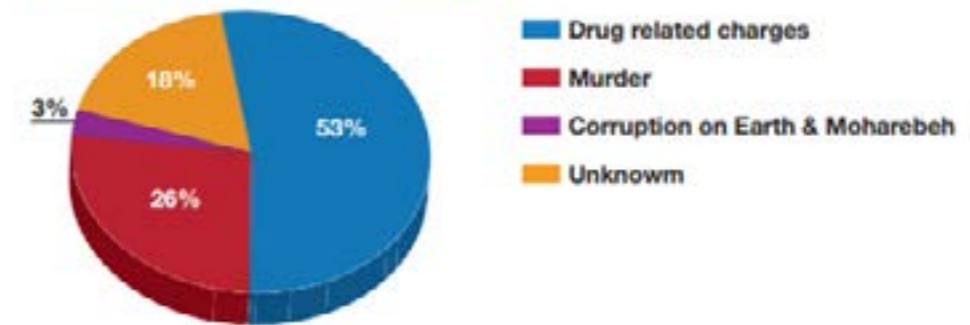

بعضی حقایق در مورد اعدام‌های مخفیانه و اعلام نشده در سال ۲۰۱۴

- حداقل ۴۶۲ معادل ۶۱ درصد از اعدام‌ها توسط منابع رسمی ایران اعلان نشدند.
- اتهام‌های ۱۸ درصد از اعدام‌های غیررسمی نامعلوم بوده است.
- اعدام‌های مربوط به زنان و افراد خارجی که اغلب افغان بودند، توسط منابع رسمی اعلان نشده‌اند.
- اغلب اعدام‌های مربوط به نوجوانان توسط منابع رسمی اعلان نشده‌اند.

CHARGES OF UNOFFICIAL EXECUTIONS

نمودار بالا نشان می‌دهد جرایم مربوط به مواد مخدر در سال ۲۰۱۴ اکثراً مخفیانه و اعلام نشده بوده‌اند. بیش‌تر زندانیان در زندان‌های ارومیه، زاهدان، کرمان، هرمزگان و قزل‌حصار کرج بوده‌اند و بیش‌تر زندانیان محکوم به قصاص، در زندان رجایی‌شهر کرج بوده‌اند.

اعدام‌های مخفیانه و اعلام نشده در کرمان^{۹۰}

بر اساس گزارش‌های منابع سازمان حقوق بشر در ایران در ماه‌های اخیر ده‌ها نفر در زندان کرمان اعدام شده‌اند که گزارش حاضر حاوی اطلاعاتی درباره ۳۳ نفر از آن‌ها است. این زندانیان اغلب در گروه‌های پنج یا شش نفره اعدام شده‌اند. به غیر از یکی از آن‌ها که محکوم به قصاص بود، مجازات بقیه مربوط به جرایم مربوط به مواد مخدر بوده است^{۹۱} هیچ کدام از اعدام‌های صورت گرفته در زندان کرمان توسط منابع رسمی اعلان نشده‌اند. این اعدام‌ها تا امسال نیز ادامه داشته‌اند. در حال حاضر این موضوع که اعدام‌های هفته‌ای از چه زمانی شروع شده، نامعلوم است. مانند اعدام‌های صورت گرفته و گزارش شده در زندان وکیل آباد مشهد و زندان دریا در ارومیه.^{۹۲}

۹۰ <http://iranhr.net/۱۲/۲۰۱۴/secret-mass-executions-of-drug-convicts-in-kerman-prison-southeastern-iran/>

۹۱ <http://iranhr.net/۰۱/۲۰۱۵/correction-on-kerman-executions-۸-people-executed-on-۲۵-january/>

۹۲ <http://iranhr.net/۰۲/۲۰۱۳/mass-executions-vakilabad-minor-executed/>

سند نخست:

پیشنهاد‌های «بررسی ادواری» (یوپ‌آر) به ایران در زمینه مجازات اعدام

- ۱- بررسی تصویب کنوانسیون حذف همه شکل‌های تبعیض علیه زنان، کنوانسیون منع شکنجه، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق تمامی کارگران مهاجر و اعضای خانواده آنان، پروتکل دوم میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی به منظور الغای مجازات مرگ و کنوانسیون بین‌المللی حمایت از تمامی اشخاص در برابر ناپدید شدن اجباری (سیرالتون)؛
- ۲- اصلاح قانون مجازات در جهت حذف جرائم مرتبط با قاچاق مواد مخدر از جرائم منجر به مجازات اعدام (اسپانیا)؛
- ۳- بررسی پرونده تمامی زندانیانی که به اعدام محکوم شده‌اند با نظر به تبدیل احکام آنان و احترام به حق آنان برای به چالش کشیدن قانونیت بازداشت قبل از برگزاری دادگاهی در تطابق با قوانین بین‌المللی (سوئیس)؛
- ۴- تجدید نظر در قانون مجازات اسلامی برای تضمین عدم تناقض آن با تعهدات بین‌المللی، به شمول ماده ۶ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، که مجازات اعدام را برای جدی‌ترین جرائم اختصاص داده است و نه هرگز برای جرائمی که افراد در سنین کمتر از هجده سالگی مرتکب شده‌اند و نه هرگز به طور خودسرانه (کانادا)؛
- ۵- الغای مجازات اعدام (لوکزآمبورگ)؛
- ۶- بررسی الغای مجازات اعدام و تصویب اساسنامه رم مرتبط با دادگاه بین‌المللی جنایی در نخستین فرصت (قبرس)؛
- ۷- اصلاح تمام قوانین و اجرائیات برای تضمین آن که هیچ فردی که در سنین کمتر از ۱۸ سال مرتکب جرمی شده است، بتواند به اعدام محکوم شود (بلژیک)؛
- ۸- مقرر کردن مهلت قانونی توقف و رسمی مجازات اعدام، و به ویژه منتفی کردن تمامی اعدام‌های برنامه ریزی شده مجرمان نوجوان و منع تحمیل مجازات مرگ برای جرائمی که افراد در زیر سن قانونی مرتکب شده‌اند (استرالیا)؛
- ۹- اعلام بلافاصله مهلت قانونی توقف رسمی مجازات اعدام، به ویژه برای افرادی که هنگام ارتکاب جرم در زیر سن قانونی بوده‌اند (بلژیک)؛
- ۱۰- الغای مجازات اعدام حداقل برای مرتکبان نوجوان (جمهوری چک)؛
- ۱۱- برقراری مهلت قانونی توقف و کامل استفاده از مجازات اعدام و به مثابه بخشی از این تصمیم، منع مجازات اعدام برای مرتکبان نوجوان و لغو اجرای اعدام در ملاء عام (مجارستان)؛
- ۱۲- غیرقانونی کردن مجازات اعدام برای افرادی که به خاطر ارتکاب به جرائمی در سن کمتر از ۱۸ سال محکوم شده‌اند، بدون هیچ استثناء، و اجرای مهلت قانونی توقف همه احکام اعدام (ایسلند)؛
- ۱۳- مقرر کردن مهلت قانونی توقف اعدام با نگاه به لغو مجازات مرگ، و تضمین آنکه هیچ فردی که در زمان ارتکاب جرم کمتر از ۱۸ سال سن داشته است به مرگ محکوم نشود، در راستای تعهداتی که تحت کنوانسیون حقوق کودک دارید (ایرلند)؛
- ۱۴- منع اعدام مرتکبان به جرم نوجوان و همزمان ارائه مجازات‌های بدیل در راستای قانون جدید مجازات ایران (ایتالیا)؛
- ۱۵- مقرر کردن مهلت قانونی توقف استفاده از مجازات اعدام با نگاه به لغو آن و تبدیل تمام احکام اعدام برای افراد کمتر از ۱۸ سال (لیتوانی)؛
- ۱۶- به عنوان نخستین گام، پایان دادن به اعدام افراد در زیر سن قانونی، در تطابق با تعهدات ایران تحت میثاق بین‌المللی حقوق سیاسی و مدنی و همچنین کنوانسیون حقوق کودک (لوکزآمبورگ)؛
- ۱۷- اتخاذ تدابیر فوری جهت الغای مجازات اعدام برای جرائمی که توسط افرادی در سنین کمتر از ۱۸ صورت گرفته است، و مهلت قانونی توقف اعدام در ملاء عام (نروژ)؛

سند نخست (ادامه):

پیشنهاد های «بررسی ادواری» (یوپِ آر) به ایران در زمینه مجازات اعدام

- ۱۸- الغای مجازات اعدام برای کسانی که زیر ۱۸ سال هستند (پاراگوئه)؛
- ۱۹- ممنوع کردن استفاده از مجازات اعدام برای کسانی که در زمان ارتکاب جرم زیر سن قانونی بوده اند (اسپانیا)؛
- ۲۰- اعلام فوری مهلت قانونی توقف استفاده از مجازات اعدام برای نوجوانان و برای جرائمی که بر اساس معیارهای قوانین بین المللی، جدی ترین جنایات محسوب نمی شوند (پادشاهی متحده بریتانیای کبیر و ایرلند شمالی)؛
- ۲۱- مقرر کردن فوری مهلت قانونی توقف استفاده از مجازات اعدام (جمهوری مقدونیه از یوگسلاوی سابق)؛
- ۲۲- اتخاذ تدابیر ضرور برای مقرر کردن مهلت قانونی توقف مجازات اعدام به عنوان نخستین گام در جهت الغای کامل آن (اوروگوئه)؛
- ۲۳- بررسی مقرر کردن مهلت قانونی توقف رسمی اعدام افرادی که به مرگ محکوم شده اند و آزمون امکان لغو مجازات اعدام (آرژانتین)؛
- ۲۴- مقرر کردن مهلت قانونی توقف رسمی اعدام، به ویژه اعدام مجرمان نوجوان که در زمان ارتکاب جرم کمتر از ۱۸ سال داشته اند، با نگاه به بازبینی تمامی پرونده های زندانیان نوجوانی که در صف مرگ قرار دارند (اتریش)؛
- ۲۵- اعلان رسمی مهلت قانونی توقف استفاده از مجازات اعدام با نگاه به الغای سریع آن (کستاریکا)؛
- ۲۶- اعلام مهلت قانونی توقف مجازات اعدام و الغای مجازات اعدام؛ و تصویب پروتکل الحاقی دوم میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (استونی)؛
- ۲۷- دست کشیدن از اعدام ها و مقرر کردن مهلت قانونی توقف با نگاه به الغای مجازات اعدام (فرانسه)؛
- ۲۸- اعلام مهلت قانونی توقف مجازات اعدام با نگاه به لغو احتمالی آن. تا زمان دسترسی به آن، اقدام فوری برای کاهش به کارگیری اعدام، در راستای حداقل استانداردهای بین المللی (آلمان)؛
- ۲۹- بررسی اعلان مهلت قانونی توقف مجازات اعدام، با نگاه به لغو آن، به ویژه برای جرائم مربوط به مواد مخدر و دیگر جرائمی که نمی توانند به عنوان «جدی ترین» بر مبنای معیارهای بین المللی به حساب آید (ایتالیا)؛
- ۳۰- بررسی مهلت قانونی توقف مجازات اعدام با نگاه به الغای آن (لتونی)؛
- ۳۱- مقرر کردن مهلت قانونی توقف فوری استفاده از مجازات اعدام با نگاه به الغای آن (مونتِ نِگرو)؛
- ۳۲- اعلان مهلت قانونی توقف مجازات اعدام با نگاه به الغای آن (لهستان)؛
- ۳۳- تبدیل مجازات افرادی که به مرگ محکوم شده اند و مقرر کردن مهلت قانونی توقف اعدام ها به عنوان گام نخست در جهت الغای مجازات مرگ (پرتغال)؛
- ۳۴- پایان دادن فوری به تمام اعدام های در ملاء عام (آلمان)؛
- ۳۵- حذف سنگسار به عنوان شکلی از مجازات (پاراگوئه)؛
- ۳۶- الغای سنگسار به عنوان شکلی از مجازات اعدام و بررسی الغای «ارتداد» به عنوان جرمی که مجازات اعدام در پی دارد (اسلواکی)؛
- ۳۷- الغای ادامه استفاده از مجازات اعدام، سنگسار و قصاص برای قتل (اسلوونی)؛
- ۳۸- توقف تمامی اعدام ها (اسرائیل)؛
- ۳۹- افزایش اقدامات قانونی با هدف تضمین دادرسی و بی طرفی در اجرای عدالت، به شمول استقلال قضات و کانون وکلا، بذل توجه ویژه به پیشنهادهایی مربوط به مجازات اعدام که توسط کمیته حقوق بشر فرموله شده است، به ویژه در ارتباط با مجرمان نوجوان (شیلی)؛
- ۴۰- اتخاذ تدابیری برای تضمین دادرسی و محاکمه عادلانه، به ویژه هر محاکمه ای که بتواند به صدور حکم اعدام منجر شود (مکزیک)

سند دوم:

لیست نوجوانان اعدام شده در ایران در سال ۲۰۱۴

ردیف	نام	تاریخ اعدام	محل اجرای اعدام	سن در زمان اعدام	سن در زمان ارتکاب جرم	منبع
۱	میثم چنبری	۰۲/۱۹/۲۰۱۴	البرز- کرج- رجایی شهر	۲۶	زیر سن (تایید نشده)	فعالین حقوق بشر و دموکراسی در ایران
۲	شهریار مظفری	۰۲/۱۹/۲۰۱۴	البرز- کرج- رجایی شهر	زیر سن		فعالین حقوق بشر و دموکراسی در ایران
۳	رضا گنجی لو	۰۲/۲۶/۲۰۱۴	کرج- گوهر دشت	۲۰	۱۶ (فقط یک منبع)	فعالین حقوق بشر و دموکراسی در ایران
۴	مهرا س رضایی	۰۲/۲۶/۲۰۱۴	مازندران- چوبیبار	۲۱	۱۷	رسمی- پایگاه جامع اطلاع رسانی بلاغ مازندران
۵	حسن ذوالفقاری	۰۳/۰۲/۲۰۱۴	سیستان و بلوچستان- زاهدان	۲۳	۱۷	فعالین حقوق بشر و دموکراسی در ایران
۶	حسن غلامی	۰۳/۱۲/۲۰۱۴	فارس- شیراز	۲۱	۱۴	رسمی- فداک نیوز
۷	احمد رحیمی	۰۴/۱۶/۲۰۱۴	هرمزگان- بندرعباس	۲۱	۱۷	سازمان حقوق بشر کردستان
۸	علی فولادی	۰۴/۱۶/۲۰۱۴	هرمزگان- بندرعباس	۲۲	۱۶	سازمان حقوق بشر کردستان
۹	علی شریفی	۰۴/۱۶/۲۰۱۴	هرمزگان- بندرعباس	۲۹	۱۴	سازمان حقوق بشر کردستان
۱۰	جنت میر	۰۴/۱۷/۲۰۱۴	اصفهان-افغان	۱۵		سازمان حقوق بشر ایران
۱۱	ابراهیم حاجتی	۰۴/۲۰/۲۰۱۴	خراسان رضوی- مشهد	۲۰	۱۶	جمعیت امام علی
۱۲	امیر سرهایی	۰۶/۱۰/۲۰۱۴	تبریز	۲۴	۱۷	ایران گلوبال
۱۳	عثمان دهمرده	۰۸/۰۹/۲۰۱۴	سیستان و بلوچستان- زاهدان	۱۹	۱۷	فعالین حقوق بشر و دموکراسی در ایران
۱۴	محسن سارانی	۰۸/۱۲/۲۰۱۴	خراسان جنوبی- بیرجند	۲۲	۱۸	ارگان خبری مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران
۱۵	هادی ویسی (پالانی)	۰۸/۲۵/۲۰۱۴	کرمانشاه	۲۰	۱۷	کردپا
۱۶	فردین جعفریان	۱۰/۱۸/۲۰۱۴	تبریز	۱۸	۱۴.۵	ارگان خبری مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران
۱۷	رحیم نورالله زاده	۱۱/۲۵/۲۰۱۴	تبریز	زیر سن	۱۴	کمیپنگ دفاع از زندانیان مدنی و سیاسی

سند سوم:

فهرست زنان اعدام شده در ایران در سال ۲۰۱۴

ردیف	نام	تاریخ اعدام	محل اجرای اعدام	اتهام	منبع
۱	م.ش.	۰۱/۲۶/۲۰۱۴	لرستان- دلفان	مواد مخدر	عرش نیوز
۲	فرزانه مرادی/ راضیه م.	۰۳/۰۴/۲۰۱۴	اصفهان	قتل	عصر ایران
۳	بهجت ؟	۰۵/۱۰/۲۰۱۴	البرز- کرج	قتل	هرانا
۴	آمنه توسان	۰۵/۲۲/۲۰۱۴	آذربایجان غربی- ارومیه	مواد مخدر	کردپا
۵	گلچین نوری	۰۵/۲۲/۲۰۱۴	آذربایجان غربی- ارومیه	مواد مخدر	کردپا
۶	ص.ت.	۰۵/۲۸/۲۰۱۴	مازندران- آمل	قتل	فارس نیوز
۷	ناشناس	۰۷/۲۰/۲۰۱۴	خراسان جنوبی- بیرجند	مواد مخدر	هرانا
۸	ناشناس	۰۷/۲۰/۲۰۱۴	خراسان جنوبی- بیرجند	مواد مخدر	هرانا
۹	ناشناس	۰۷/۲۰/۲۰۱۴	خراسان جنوبی- بیرجند	مواد مخدر	هرانا
۱۰	ناشناس	۰۷/۲۰/۲۰۱۴	خراسان جنوبی- بیرجند	مواد مخدر	هرانا
۱۱	ناشناس	۰۸/۰۹/۲۰۱۴	سیستان و بلوچستان- زاهدان	مواد مخدر	فعالین حقوق بشر و دموکراسی در ایران
۱۲	ر.ک.	۰۸/۱۴/۲۰۱۴	مازندران- قائم شهر	قتل	طبری نیوز
۱۳	ناشناس	۰۸/۲۳/۲۰۱۴	سیستان و بلوچستان- زاهدان	مواد مخدر	هرانا
۱۴	ناشناس	۰۸/۲۶/۲۰۱۴	کرمان	مواد مخدر	هرانا
۱۵	ناشناس	۰۹/۱۰/۲۰۱۴	البرز- کرج- رجایی شهر	قتل	جوان آنلاین
۱۶	ه.س.	۰۹/۱۱/۲۰۱۴	گیلان- رشت	مواد مخدر	صدا و سیماي جمهوری اسلامی ایران
۱۷	ناشناس	۰۹/۲۰/۲۰۱۴	سیستان و بلوچستان- زاهدان	مواد مخدر	
۱۸	ناشناس	۰۹/۲۰/۲۰۱۴	سیستان و بلوچستان- زاهدان	مواد مخدر	
۱۹	ریحانه جباری	۱۰/۲۵/۲۰۱۴	البرز- کرج- رجایی شهر	قتل	جام نیوز
۲۰	مرضیه استواری	۱۲/۰۱/۲۰۱۴	آذربایجان غربی- ارومیه	مواد مخدر	هرانا
۲۱	اکرم حسینی	۱۲/۰۲/۲۰۱۴	البرز- کرج- قزلحصار	مواد مخدر	هرانا
۲۲	ف.غ.	۱۲/۱۰/۲۰۱۴	قزوین	مواد مخدر	برترین ها
۲۳	ناهید قیاسوند	۱۲/۱۶/۲۰۱۴	آذربایجان غربی- ارومیه	مواد مخدر	کردپا
۲۴	ناشناس	۱۲/۱۷/۲۰۱۴	البرز- کرج- رجایی شهر	قتل	سازمان حقوق بشر ایران
۲۵	ناهید	۱۲/۲۵/۲۰۱۴	البرز- کرج	قتل	جوان آنلاین
۲۶	ناشناس	۱۲/۲۷/۲۰۱۴	سیستان و بلوچستان- زاهدان	مواد مخدر	فعالین حقوق بشر و دموکراسی در ایران

دو هفته نامه الکترونیکی تخصصی حقوق بشر

صاحب امتیاز و مدیر مسئول

سازمان حقوق بشر ایران

محمود امیری مقدم

سر دبیر

مدیار سمیع نژاد

تحریریه

علی مهتدی، شیدا جهان بین، آیدا قجر

ویراستار

علی مهتدی

صفحه بندی

زهرا علی پور

طرح جلد (نه به اعدام)

نوشین ارشادی

تماس با مجله

journal@iranhr.net

«حقوق ما» در ویرایش مطالب آزاد است.

